

Vtipálci potají namalovali na dvě hlavní silnice hranici Čech a Moravy

Neobvyklý kousek předvedli příznivci obnovení zemského uspořádání. Před pár dny na hlavních silnicích ze Svitav na Poličku a Litomyšl potají vyznačili českomoravskou hranici. Za bílou čáru nakreslenou napříč oběma jízdními pruhy s perfektně usazenými nápisy Čechy a Morava v každém jízdním pruhu by se nemuseli stydět ani profesionální silničáři, kteří vodorovně značení na komunikacích pravidelně obnovují.

Čáry protínají hlavní silnici I/34 i důležitý tah I/35 v místech, kde územím prochází zemská hranice. Ta je v okolí Svitav vymezena evropským rozvodím Severního a Černého moře.

Kdo za neobvyklým připomenutím polozapomenuté historie stojí, není jasné. K činu se zatím nikdo nepřihlásil.

„Vím o tom. Zrovna před pár dny jsem si nakreslené hranice z auta všiml. Tipuji, že to musel dělat někdo v noci a ještě o víkendu, kdy jezdí minimum aut. Je to zajímavá připomínka. Návštěvám vždy říkám, že náš katastr sousedí s Moravou,“ řekl k hranici na území obce starosta Květné Petr Škvařil.

Nic o samozvaných „hraničářích“ neví ani starosta obce Opatovec Martin Smetana. „Obávám se, že s Ředitelstvím silnic a dálnic to projedná-

no nebylo. Nejsem proti tomu, aby byly vyznačeny historické hranice, ale musí to dávat smysl. Zrovna taková úprava by měla být projednána se správními orgány. Navíc může mást řidiče,“ uvedl starosta obce k neobvyklému značení na hlavním tahu z Litomyšle na Moravu.

Není to v těchto místech první novodobá připomínka historické hranice Moravy. Nadšenci pod vedením Jaroslava Nesiby z Moravskoslezské akademie pro vzdělání, vědu a umění na začátku nového tisíciletí v okolí Svitav stáli za obnovením historických kamenů, z nichž velká část pochází z doby vlády Marie Terezie.

„Je to pro mě novinka. Sice je to hezký počin, ale ne příliš dobře promyšlený. Barvy na vozovce dlouho nevydrží a nápisy budou rychle vyježděné,“ zhodnotil Jaroslav Nesiba, který na Svitavsku před lety usadil do země i desítky nových hraničních kamenů.

Nadšení samozvaných hraničářů ale nejspíš nebude sdílet policie, která se o případ začala zajímat. „O události víme, prověřujeme další skutečnosti,“ informoval mluvčí svitavské policie Ondřej Zeman.

Zemská hranice přestala administrativně existovat v roce 1960, zemské zřízení přestalo plnit svoji funkci po převzetí vlády komunisty v roce 1949.

Radek Latislav

13. května 2020

Foto: Svitavský deník.cz

Pramen: [iDNES.cz / ZPRAVODAJSTVÍ kraje Pardubice](https://www.idnes.cz/zpravodajstvi/kraje/pardubice)

Odvolávka, pod kterou můžete originál článku nalézt:

https://www.idnes.cz/pardubice/zpravy/hranice-cechy-morava-hlavni-tahy-vyznacili-svitavy-policka-litomysl.A200513_081927_pardubice-zpravy_skn?

Namalované hranice Čech a Moravy lákají k výletu, silničáři je chtějí smazat

Bílou barvou vyznačená českomoravská hranice na dvou hlavních silničních tazích u Svitav nebude mít dlouhého trvání. Silničáři mají v plánu nápadnou „reklamu“ na zaniklé zemské uspořádání odstranit a samozvané značkaře hnát k zodpovědnosti.

Vzpomínka na hranici, která v roce 1949 rozhodnutím komunistických mocipánů ztratila na významu, vzbudila velký ohlas na sociálních sítích.

Vzpomínka na hranici, která v roce 1949 rozhodnutím komunistických mocipánů ztratila na významu, vzbudila velký ohlas na sociálních sítích. „V článku píšou, že se celou záležitostí již zabývá Policie ČR. Myslel jsem, že to nikomu nevádí. Píšou, že to může ovlivnit pozornost řidiče. Tak za mě: Mně se to líbí a moji pozornost to jen potěšilo,“ napsal jeden z pisatelů.

Jiní připomínku považují dokonce za natolik zajímavou, že k zvýrazněné historické hranici u Květné a Opatovce zvažují výlet: „To se mi líbí, asi hned zítra zajedu, než to odstraní.“

Zřetelně nastříkaná čára a nápisy s názvy obou historických zemí mají totiž opravdu brzy

zmizet. Ředitelství silnic a dálnic (ŘSD), které má silnice první třídy ve správě, se rozhodlo v nejbližší době dílo samozvaných hraničářů zlikvidovat.

„Jedná se o svévolné poškození majetku ve správě ŘSD ČR. Nahlásili jsme věc Policii České republiky, objednáme odstranění u odborné značkářské firmy. Pokud se zjistí viník, nahlásíme ho odboru dopravy a silničního hospodářství krajského úřadu v Pardubicích, ať s ním zahájí správní řízení,“ sdělila mluvčí Ředitelství silnic a dálnic Nina Ledvinová.

Přestože iniciativa u veřejnosti vzbudila velký ohlas, samozvaní hraničáři se dodnes nepřihlásili. Podle lidí obeznámených se situací, se kterými MF DNES hovořila, může za skrýváním stát právě obava z případného postihu a popohánění před úřady.

Moravané chtějí oficiální cedule

Do celé věci se vložila Moravská národní obec, která je z podobných iniciativ neaktivnější (Dokončení na následující straně)

(Dokončení ze strany 1)

ším občanským sdružením. Kromě každoroční iniciativy vyvěšování moravských vlajek na radnicích stojí za oficiálním značením moravské zemské hranice v podobě hnědých dopravních značek upozorňujících na významný kulturní nebo turistický cíl.

„I když by to mohlo někoho napadnout, za čarami na silnici, které se objevily i na Žďársku, rozhodně nestojíme, alespoň ne organizovaně naší centrálou. Určitě jde o sympatickou věc. Reakce Ředitelství silnic a dálnic nám nepříjde v žádném případě adekvátní. Rozhodně nejde o žádné poškození silnice, značení vcelku zajímavou formou esteticky připomíná historické země Čechy a Morava. Úzká čára na rozdíl od billboardů u silnic s polonahými ženami nemůže odvádět pozornost. Při nejbližším zasedání naší sekce na konci května proto budeme vyznačení projednávat. Oficiálně oslovíme vedení krajů, zda by nám finančně nepomohly s instalací hnědých dopravních značek připomínajících historickou hranici Moravy, řekl předseda Moravské národní obce Jaroslav Krábek.

Naděje na trvalou připomínku historické hranice Čech a Moravy přece jen existuje. Vždyť když se první hnědá cedule před pěti lety objevila na pomezí Pardubického a Jihomoravského kraje, pardubické hejtmánství proti tomu nic nenamítalo.

„Stávající členění vycházející z reformy veřejné správy uskutečněné v roce 1960 neodpovídá historickým hranicím krajů ani původním historickým okresům. V Pardubickém kraji je na Svitavsku, Moravskotřebovsku i na Králicku a Lanškrounsku část území, která je skutečně historickým pomezím mezi Čechami a Moravou. Myslím si, že pokud bude označení dostatečně odlišné od oficiálního dopravního značení hranic krajů a okresů, může to být zajímavé připomenutí části české historie,“ uvedl tehdy pro MF DNES hejtmán Pardubického kraje Martin Netolický.

Hranice kraje zaznamenali i na Vysočině

Bílá čára napříč s nastříkanými nápisy Čechy a Morava v jednotlivých jízdnicích, se objevilo minimálně na třech místech i na Vysočině: mírně zašlý už je nástřik na I/37 mezi Žďárem nad Sázavou a Stržanovem, naopak výborně čitelné je značení na I/19 mezi Hamry a Sázavou a také na I/23 mezi Telčí a Strmilovem.

Všude tam procházela historická hranice dělící Čechy a Moravu, než došlo v roce 1949 ke změně. Na mnoha místech letitou historií dosud připomínají hraniční kameny.

Policie na Vysočině zatím vyčkává. „Dopravní policisté na nápisy, které někdo vytvořil na silnicích v našem kraji, nijak reagovat nebudou. Na policisty by se teoreticky mohl obrátit vlastník komunikace, který by měl podezření, že nápisy komunikaci trvale poškodily. Žádné takové oznámení jsme zatím nepřijali, nápisy navíc vlivem deštivého počasí ze silnice mizí,“ řekla policejní mluvčí Dana Čírtková.

Radek Latislav, Jiří Bárta

18. května 2020

Odvolávka, pod kterou můžete originál článku nalézt: https://www.idnes.cz/pardubice/zpravy/hranice-cechy-morava-silnice.A200518_548009_pardubice-zpravy_skn

Pokračování

Zajímavé informace k této záležitosti poskytl portál Zprávy z Moravy. Tento portál zakazuje přebírání jejich článků, jak jsme zjistili už dříve a Hlas Moravy to respektuje. Proto budeme z článku jen citovat a pod citací uvedeme odvolávku přímo na článek.

Citujeme z článku:

Zprávám z Moravy se podařilo jednoho z aktérů, archeologa a historika Ondřeje Mlejníka, vypátrat a získat svolení ke krátkému rozhovoru.

Novináři vás ve většině článků označili za recesisty nebo vtipálky. Co na to říkáte?

Autorům podobných článků bych vzkázal, že se o recesi nebo vtipěk nejedná, že hlavním smyslem bylo poukázat na závažný společenský problém. Rozhodně bychom se nenazvali vtipálky.

Co vás tedy přimělo k tomu, že jste se vydali namalovat na silnici hraniční čáru?

Hlavní důvod je, že ta tisíciletá hranice Čech a Moravy se pomalu stírá a lidé už ani neví, kde přesně leží, spousta lidí si mylně myslí, že žije v Čechách místo na Moravě a podobně.

Na základě čeho jste vybrali konkrétní místa pro vyznačení hranice?

Nápisy jsme vyznačili přímo na původní hranici. Ta místa si může každý najít na webu Mapy.cz. Vybrali jsme úmyslně frekventované silnice, aby nápisy vidělo hodně lidí.

Proč jste si pro svou akci vybrali právě 1. května a proč zrovna letos?

Na Moravě existuje tradice, že v noci z 30. dubna na 1. května bývají pomalovávané silnice a většinou ty nápisy hlásají něco, o čem všichni vědí, ale moc se o tom z různých důvodů nemluví ... například proto, že vrchnost nechce, aby se o tom mluvilo.

Začala se podepisovat petice, k jejímuž podepisování vyzvala i Moravská národní obec:

PETICE

Dle čl. 18 Listiny základních práv a svobod a zákona č. 85/1990 Sb. o právu petičním My, níže podepsaní občané, prostřednictvím této petice:

Zemská hranice – kulturní památka,

žádáme, aby pracovníci Ředitelství silnic a dálnic a Policie ČR bezodkladně ukončili kriminalizaci připomínky historické zemské hranice, vytvořené v noci na 1. května na dvou místech u Svitav v podobě bílé čáry a nápisu na vozovce.

Nejedná se ani o poškození cizí věci, ani ohrožení bezpečnosti provozu, ale o připomínku společné historie nás všech, na kterou bychom měli být hrdi.

Za petenty: Ing. Petr Škvařil starosta obce Květná u Poličky
e-mail: obec@kvetna.cz *Bude zveřejněno na www.petice.com*

ing. Petr Škvařil, starosta obce Květná

Město Svitavy, ač historicky moravské, se dnes nachází v Pardubickém kraji. Foto Arnošt Juránek

Doplnění s Jaroslavem Nesibou

Pana Jaroslava Nesibu mnozí z vás, našich čtenářů, znají. Obnovil mnoho bývalých hraničních kamenů na historické hranici Čech a Moravy. Práce to byla na léta a nelehká. A té dokumentace, případně potřebného vyřizování. Materiály včetně fotodokumentace má pan Nesiba uschovány.

Pan Nesiba se o akci „čar“ na silnicích s nápisem Čechy za čarou značící zemskou hranici v pruhu ve směru do Čech a s nápisem Morava opět za čarou ve směru Morava, dozvěděl od redaktora Radka Latislava z krajské redakce Mladé fronty Dnes v Pardubicích. Ten v listu informuje zpravidla o Svitavsku. Kontakt na pana Nesibu dostal redaktor od doc. Jindřicha Klapky, předsedy Moravskoslezské akademie. Pan Nesiba redaktorovi sdělil, že s touto akcí nemá nic společného, že on se věnoval hraničním kamenům. Ale o akci se zajímal, a tak se od pana redaktora o ní dozvěděl několik informací. Jednak že kromě dvou míst na hlavních tazích, byly namalovány tyto hraniční „čáry“ s popisem směru ještě na dalších dvou místech na méně významných silnicích (ale pravděpodobně na třech – pozn. red.).

Že načasování nebylo náhodné, protože noc z 30. dubna na 1. května, kdy akce proběhla, je Filipojakubská noc, ke které se váže tradice odkrývání tajemství. Je pravda, že historická hranice Čech a Moravy skutečným tajemstvím není. Na druhé straně se oficiální místa léta snaží, aby se na ni a na vše, co je spojeno s významem Moravy v nedávné i vzdálenější minulosti – zapo-

mnělo. Pan Nesiba se poté od redaktora dozvěděl, že při malování čar a nápisů byla zastavena doprava a řidič auta, které kvůli tomu muselo čekat, zavolal policii. Paragraf, který by se mohl použít, umožňuje za určitých okolností odsoudit viníky, v tomto případě by se hodilo spíše napsat aktéry, na tvrdo i na jeden rok vězení.

Později se pan Nesiba dozvěděl od doc. Smejkal, že zřejmě ke skutečnému stíhání nedojde. Jisté to není. Na druhé straně by to odpovídalo politice České republiky, která si rozhodně nepřehledně rozvířování problému Moravy. Když léta dělá, že takový problém vůbec neexistuje a vše moravské je kvůli tomu na indexu. Toto snažení je tak úporné, až je nápadné a média, včetně těch veřejnoprávních, jsou více než poslušná. Vždyť jejich zaměstnanci nechtějí být vyhozeni. Musí přece živit sebe i rodiny, splácet hypotéky a jiné. Autocenzura funguje na více než 100 %. Nejen, že se zamlčuje, ale občas se ještě přihodí něco odsuzujícího na adresu moravských patriotů a vše moravské se důsledně přetírá na české... Ale protože přece jen není jisté, že ke stíhání nedojde, vznikla proti stíhání aktérů občanská petice.

Pan Jaroslav Nesiba se svým synem a geografem Petrem Markem, asistentem Masarykovy univerzity v Brně, se rozhodli pro výlet autem s cílem se s celou věcí blíže seznámit. Vzali to skutečně poctivě. Cestou navštívili i jiná, pro Moravu významná místa a také se zastavili u některých hraničních kamenů, které pan Nesiba

tak těžce a obětavě obnovoval. Vyjeli ve čtvrtek 21. 5. v 7 hodin ráno a vrátili se až ve 22 hodin. Na závěr telefonického rozhovoru mně pan Nesiba ještě sdělil, že nápisy Čechy a Morava sice na fotografiích vypadají velké, zblízka však výšku písmen odhadl asi na tři čtvrtě metru. Také zmínil, že nápisy na hlavních tazích už postupně mizí, jak se dalo při tamějším provozu očekávat. Škoda. Mnoha lidem na Moravě udělaly velkou radost a mnohé hlavy, mající starost o osud Moravy, se opět s nadějí pozvedly.

26. května 2020

Foto: Svitavský deník

Ohlasy moravských patriotů, a občanů obecně, k celé záležitosti:

Tvůrcům nápisů na zemské hranici ČECHY – MORAVA

Chci Vám tímto způsobem vyjádřit uznání, úctu i poděkování za kvalitní práci, kterou jste odvedli. Nenávídím čmáraly, kteří ničí fasády domů, stěny ohradních zdí či vagonů. V tomto případě jde však opravdu o něco jiného. A to je ostatně dobře vyjádřeno v článku. Kdybych byl mladší a byl bych vyzván ke spolupráci na vyznačování zemské hranice, byl bych s Vámi. Celý život kreslím a maluji, proto si Vaši práci dovoluji označit za velmi kvalitní. Děkuji za to! Nejste pachatelé, jak Vás někteří označují, ale opravdoví borci. Pachatelem je v tomto případě někdo úplně jiný, ten však trestán nebyl a nebude. Jsem na Vás hrdý a držím palce, stejně jako většina rozumných lidí.

Jiří Albrecht z Dačic, výtvarník

(Hlas Moravy dodává za skromného autora textu – i spisovatel/ Pramen: facebook)

Jindřich Žaludek (e-mail)

Tak případem samozvaných hraničářů se začala zabývat policie? To nemá policie nic jiného na práci? Zavírat tvůrce neškodných panáček na semaforech nebo stíhat někoho za to, že někdo řekne něco, čím popíše skutečný stav, to by jí šlo. Že by stíhala kmotry, tuneláře, zloděje, podvodníky, příživníky, to nějak nejde, to páni nahoře neradi vidí.

Martin Smetana si zase myslí, že taková úprava na silnici měla být projednána se státními orgány. Už předem znám výsledek takového projednávání. Státní orgány jsou určitě celé žhavě vyznačovat historické zemské hranice a již se na

to třesou nedočkavostí. Kdyby byl ze strany státních orgánů zájem, už dávno by byly vyznačeny historické zemské hranice třeba svíslou informační značkou, jako např. hrady, zámky, památkové zóny apod. Kdyby byl ze strany politiků zájem, už dávno by oficiálně existovalo přirozené zemské zřízení, nikoliv umělé kraje, nepřirozený konstrukt nepřátel samosprávné demokracie, pohrobků Občanského fóra.

Nebo se někomu jeví např. Jaroměřice u Jevíčka jako obec přirozeně spadající do Pardubického kraje? O krajích Pardubického a Královéhradeckém si ostatně myslím, že jde vyloučeně o prestiž měst a politické hrátky. Je snad normální, aby hranice od krajského města byla tu 10 km a tu zase téměř 100 km?

Ilona Švihlíková

Docentku Ilonu Švihlíkovou mnozí z vás znají. Je to významná ekonomka, přednáší na vysoké škole, píše články i knihy a známe ji jak z internetu, tak z médií. Především z Českého rozhlasu. Záleží jí nejen na dobré ekonomice našeho státu – která skutečně už léta dobrá není, ale především na lidech. Ve 4. dílu pořadu ČRo Kupředu do minulosti na otázku, co může udělat řadový občan, který si myslí, že má minimální vliv na politiku vlády a zřejmě to tak i je, odpověděla zhruba toto:

Nejvš v těchto hodnotách je otázka míru. Nemůžeme se nikdy bavit o žádném rozvoji, upgradu, ať to nazveme jakkoli – modernizaci, když jsme zataženi do nějakého konfliktu. Absolutní prioritou je mír. Je nutné nepodléhat žádnému štvání kohokoli. Uvědomovat si, že žádný rozvoj

a žádné napravení chyb, ať už je vnímáme klimaticky, nebo sociálně, nebo prostě různě, není možné za situace, kdy se válčí. To je první věc, základní.

Odmítat jako jednotlivec tu rétoriku – tohle je nepřítel, toho musíš nenávidět! To je neskutečně nebezpečné, a nikdy to neslouží státu jako je naše republika.

Z ekonomického hlediska ještě dodala, že je třeba si říkat, komu dávám vydělat. A jako další připomenula důležitost vzájemných vazeb. Nikoli jen rodinných. Vytvářet komunity, skupiny přátel, kteří se navzájem na sebe mohou spolehnout.

(Text není „učesaný“, ale z velké části ponechaný tak, jak byl skutečně řečen.)

Jiří Albrecht Slova Moraváka

Poslyš slova Moraváka,
co ctí knihu od Hosáka.
Dačice i Slavonice
na Moravě leží přece.
V Čechách hledáš města tato?
Nic nenajdeš, popleto!
Vše prozradí ti moudrý spis,
od Hosáka místopis!

18. 4. 2020

(Jde o Historický místopis země Moravskoslezské od Ladislava Hosáka)

Současné sucho u nás je prý nejhorší za 500 let. Co s tím?

Příčiny jsou u nás dvě. Zničení lesů špatným hospodařením. Zodpovědné osoby se snaží vše svalit na klimatickou změnu, ale ta podle studie má na zničení našich lesů podíl jen ze 3 %. Poté je to ničení orné půdy. Zhutněním těžkými zemědělskými stroji, kdy půda nedokáže vsáhnout dostatek vláhy, ani když dostatečně prší. A také erozí a jejím umrtvením chemií.

Řešení jsou opět dvoji. Co nejrychlejší zalesnění zničených částí lesů, protože lesy ochlazují krajinu. Nikoli do pěti let, jak umožňuje zákon, ale nejvýše do dvou, jak to mají uzákoněné na Slovensku, a i to je dost. Naše lesnictví bylo na vysoké

úrovni. Lesníci byli ale vytlačováni do nedůležitých pozic a prostor dostávali aktivističtí snílci.

Co se týče orné půdy, jsou třeba zákonná opatření k jejímu rozčlenění a postupný přechod k lehčím zemědělským strojům. Zemědělci hospodaří na velkých celcích se brání. Prý mají podryváky, kterými půdu opět zkyprují. Je otázka zda, když už se nepoužívá hluboká orba, to stačí. Prý návrat k tradičtější péči o půdu je dražší a oni by nemuseli obstat proti tlaku bohatších zemí, které navíc pobírají vyšší dotace z EU i od svých vlád. Rozčlenění půdy na menší celky považují zemědělci za vhodná a ekonomicky únosná jen tam, kde hrozí eroze. Ne všude bez rozdílu. V oblastech, kde je rovina a eroze nehrozí, to dle nich není potřeba. Je třeba zvážit i jejich názory. Dále je důležité neponechávat holou půdu ani po sklizni, přinejmenším využít co nejrychlejší opětovné osetí plodinami tzv. zeleného hnojení. Protože holá půda opět „topí“. Ale je tu i větrná eroze. A větrolamy dnes také v krajině téměř nevidíme.

V současné době slyšíme výzvy ke zvýšení soběstačnosti našeho státu ve výrobě potravin. Zemědělci poukazují na to, že EU, pod tlakem bohatších států dává u nás dotace na půdu, která není zemědělsky obdělávána. I tím se snižuje naše potravinová soběstačnost a bohatším státům umožňuje uplatňovat vlastní vývoz potravin k nám. Potravinovou soběstačnost bychom mohli zvýšit právě přesunem těchto dotací zemědělcům, kteří na půdě skutečně hospodaří. V mnohém by jim to pomohlo. Třeba na vybudování závlah, Nebo na zaplacení ruční práce při sběru plodin v takové výši, aby byl i o tyto práce mezi našimi občany opět zájem.

Další velkou bolestí je jiný druh nedostatečné ochrany půdy. Je to ochrana půdy před spekulacemi s ní. Spekulace s půdou je v mnoha „starých“ zemích EU zakázána. Ornou půdu tam mohou kupovat jen skuteční zemědělci, kteří na půdě hospodaří. U nás se s ní spekuluje ve velkém a výsledkem jsou její vysoké ceny, dokonce mnohem vyšší, než právě v mnoha těch „starých“ zemích EU. A u nás hospodařící zemědělci na ni často finančně nedosáhnou. A neocenitelná orná půda je často zastavována různými „krabicemi“, které ve svém důsledku jsou pro náš stát a naše občany téměř, nebo zcela bezcenné. Většinou se jedná o sklady a překladiště, které nezabezpečují ani zaměstnanost. A jedná se často o spekulace s půdou v obrovských objemech. Přitom nedávno v sousedním státě musel odstoupit ministr zemědělství jen proto, že si tam dovolil koupit asi deset hektarů. Ale protože sám nebyl zemědělcem a půdu nekoupil za účelem hospodaření, byla z toho velká aféra.

I když nepatřím k těm, co říkají, že za minulého režimu bylo lépe, tak tady musím připomenout, že v tomto případě opravdu bylo lépe – určitě pro naši ornou půdu i pro naše lesy!

Metod a způsobů vypracovaných ke zlepšení situace je dostatek. Jen nepodlehnout tlakům, které nejsou v našem zájmu a ty prospěšné uzakonit a postupně převést co nejrychleji do praxe.

Betonářská lobby chce využít současnou situaci stále se zvyšujícího sucha a prosadit výstavbu více přehrad. Vytypaných míst je téměř sto a právem se tyto tlaky mnoha lidem nelíbí. Ve světě se od budování přehrad upouští, protože to situaci sucha neřeší. Dokonce se některé i bourají. Přehrada je nutná pouze tam, kde hrozí konkrétnímu městu nedostatek pitné vody a jiné řešení se nenabízí. Ustoupit tlaku betonářské lobby znamená zničit další části naší dosud krásné krajiny.

U nás jde především o obnovu malého vodního koloběhu. Při holé půdě, ať už lesní či zemědělské, dochází k rychlému ohřevu těchto ploch a horký vzduch i s vodními parami vystoupá rychle do velkých výšek a voda v atmosféře ve formě par (mraků) je odnesena daleko mimo naše území, někdy až nad moře. A tam - pro nás neužitečně - vyprší.

Je-li krajina bohatá na lesy a pole nejsou ponechávána po sklizni delší dobu holá, výpar je pomalejší, vzduch obohacený parami nestoupá tak rychle a do velkých výšek a zpravidla vyprší v blízkosti. To je malý vodní koloběh, který musíme obnovit, pokud nechceme z naší krajiny vytvořit poušť. Jsou i další možnosti, jako obnovení přírodních meandrů řek, kde je to možné, budování tůní, případně menších vodních ploch rybníků. I zadržování vody jezy má svou hodnotu. Krajina se při dobrém hospodaření celkově ochladí. Tady jsou nejdůležitější bohaté a dobře obhospodařované lesy. Ale i jednotlivé stromy ochlazují krajinu. Podél cest, či ve městech. Když si vyhledáte teplotní mapu konkrétních měst, hned uvidíte jak je v okolí větších parků nižší teplota. Čím více stromů, tím lépe. I remízky jsou v krajině důležité.

Vláda přešlapuje namísto. Čeká, až u nás vzniknou stepi a z nich se začne tvořit poušť?

Kam přišli věrozvěstové Konstantin (Cyril) a Metoděj?

Kde kdo se při cyrilometodějských oslavách vyhýbá slovu Morava, jak může. Prý sv. Cyril a Metoděj přišli ke „slovanským národům“. Já říkám, že to nemuseli nikam chodit, Slované přece žili i v jejich rodném městě Soluni, tak mohli klidně zůstat doma. Oni ale přece přišli NA MORAVU!

JE MORAVA SPROSTÉ SLOVO?

Dnes se mnozí vše moravské snaží schovat pod název slovanské, nebo ještě hloupěji pod označení české. Takhle nesmyslně je označováno i hradiště Mikulčice. Jako slovanské. Když přece každý ví, že je to především MORAVSKÉ hradiště Mikulčice. A že se snad dokonce jmenovalo Morava a možná bylo svého času centrem moravského státu.

Pojmenování Morava a příbuzná slova jsou skutečně tak okatě opomíjena, jakoby se jednalo o sprosté slovo. Tak mnozí se jim vyhýbají! A to i tam, kam toto označení zcela přirozeně patří a každé jiné tam použité působí falešně.

Stále se využívá toho, že Moravě byla už od vzniku Československa výrazně umenšována práva, aniž by se Moravy a Moravanů někdo ptal na souhlas. Nakonec, díky komunistům za totalitního režimu, ztratila Morava dokonce zemský status a nemá tak žádný zastupitelský orgán, který by ji hájil.

Zřejmě se někteří cítí nadřazení nad touto prastarou kulturní zemí a mají pocit, že jejím

okatým přehlížením sami nějak „vyrostli“. Přinejmenším v očích těch, kteří společně s nimi mají ze zcela bezprávného postavení Moravy, v její historii bezprecedentního, radost.

To vše není důvod, abychom my, Moravané, ztráceli svou hrdost a sebevědomí. Jen bychom si měli uvědomit, co jsme - své rodné zemi a vlasti Moravě - dlužni. Vydobýt jí zpět její práva není nad naše síly! **Morava je dodnes velká svým kulturním odkazem a Moravané ve střední Evropě jsou v pravém smyslu toho slova státoporným národem jako žádný jiný!**

Připomeňme si, že na základech státnosti Velké Moravy stojí státnost více dnešních evropských států a zemí. České republiky, Slovenska, Maďarska, Polska, Dolního Rakouska a některých německých spolkových zemí. Bez toho, že Morava kdysi uhájila tato území proti Franské říši, by na nich tyto státy a země nikdy nevznikly!

Připomeňme si, že Morava je země, která dala Slovanům písmo, které je dodnes používané v odvozených formách stovkami milionů lidí na světě ve státech slovanských a dokonce i některých neslovanských. Tím dala těmto lidem také vzdělanost. A to jak v Evropě, tak v menší míře i v Asii!

Bohumila Jandourková
20. května 2020

Bohumila Jandourková
10. května 2020

12. Rozpaky v Paříži

(Dvanáctá část z knihy Lubomíra Kubíka - Těšínský konflikt)

Před zahájením mírové konference se mezi 12. a 17. lednem 1919 sešli zástupci USA, Velké Británie, Francie, Itálie a Japonska k předběžným poradám. Již prvního dne byla věnována pozornost vyhlášení nezávislosti nástupnických států ČSR a Polska, jejich státní existence byla všemi velmocemi uznána a byl potvrzen jejich nárok zúčastnit se samotné konference prostřednictvím svých vyslanců na úrovni premiérů vlád a ministrů zahraničí. Velmoci se zároveň usnesly rozdělit statut zúčastněných států do dvou kategorií, a to na státy se všeobecnými zájmy, což se vztahovalo na uvedené velmoci, a na státy s omezenými zájmy, mezi které se zahrnovaly všechny ostatní státy světa včetně ČSR a Polska. Veškerá upozornění, vzešlá z konference, se výlučně omezovala na jednání velmocenských politiků, prezidentů a premiérů v tzv. Nejvyšší radě (dále jen NR), jejímiž představiteli byli Clémenceau, Lloyd George, Wilson a Orlando. NR se stala suverénním rozhodčím orgánem konference, jejíž výnosy měly být pro státy s omezenými zájmy závazné. Jejich představitelé v mnohých případech, kdy se projednávaly nejvlastnější záležitosti států, které zastupovali, nemuseli být ani přizváni před NR a rozhodnutí jim bývala tlumočena přes sekretariát NR příslušným protokolem. Materiály k projednávání byly předkládány NR prostřednictvím premiérů vlád nebo ministrů zahraničí, a pokud NR uznala za vhodné podle naléhavosti případů, předvolala je osobně k slyšení. Bylo tedy pochopitelné, že se do pohybu dávala i zákulisní diplomacie, kdy se státy s omezenými zájmy pokoušely působit na vlivné politiky, zasedající v NR, v zájmu vlastních věcí za podpory jiných osobností západní diplomacie či některých neutrálních států, které měly k velmocenským státníkům přístup.

Nejzávažnější otázkou, kterou se zaobíralo zasedání NR, bylo uspořádání porevolučního Ruska, zmítaného chaosem rozsáhlé občanské války. Říše ve východní Evropě, zaujímající značnou část Asie, byla kolosem, na jehož vnitřní stabilitě závisel i klidný vývoj na celém zbývajícím kontinentě. Maršál Foch, vrchní velitel dohodových sil předložil k posouzení návrh intervence proti nebezpečí bolševismu, který rozněcoval požár už i v okolních zemích, jako v Německu, Maďarsku a na Balkáně. V té době se již upustilo od myšlenky přímého vojenského zásahu velmocí a podle maršalova plánu se měly o podporu protibolševických sil, organizovaných admirálem Kolčákovem, generály Děnikinem, Kornilovem a jinými, postarat nástupnické státy, bezprostředně sousedící s Ruskem, které po předpokládaném zřízení demokratického parlamentního systému v Moskvě měly odbržet buď územní zisky, nebo

rozsáhlé hospodářské výhody v zemi s nepřehledným surovinovým bohatstvím. Pro intervenční záměr se uvažovalo s Finskem, Polskem, Československem, Rumunskem, Řeckem, případně i Bulharskem a Jugoslávií. V Polsko se však vkládaly největší naděje, už pro jeho pověstný antagonismus vůči Rusům i pro jeho velikost, neboť bylo schopné postavit nejpočetnější armádu. Mnohým generálům jistě imponoval i voják Piłsudski v čele státu. NR vyslala již 22. ledna do Polska vojenskou misi, která měla prozkoumat bojovou připravenost Polska na podporu monarchisticko-republikánských sil v Rusku a orientovat Piłsudského proti vládě Sovětů a zároveň ho přimět, aby upustil od sobeckých zájmů rozšířit hranice v bojích s ukrajinskými separatisty, ve kterých se zbytečně vyčerpával z materiálních i lidských rezerv.

Bylo proto příznačné, že plány velmocí v Rusku utrpěly trhlinu lokálním konfliktem mezi ČSR a Polskem 23. ledna 1919 a události vzbudily mezi delegáty v Paříži nelibost. Dva státy, s nimiž se dalekosáhle počítalo v protibolševické koalici, se takřka přes noc dostaly do ostřejšího střetu, jež hrozilo výhledově nepříznivě ovlivnit vzájemné sousedské vztahy.

Už 27. ledna přichází NR stížnost Paderewského na zákeřný postup čsl. vlády a premiér se dožaduje velmocenského zákroku ve prospěch své země. Bezpodmínečně trvá na tom, aby se vetřelec stáhl za linii z 5. 11. 1918. Z hlášení zpravodajů i vojenských přidělců v oblasti vychází jednoznačně najevo, že se ČSR dopustila agrese bez vypovězení nepřítelství a že zamýšlí obsadit sporné území. V Paříži se rozmohl nesouhlas jak mezi politiky, tak i mezi veřejností a Beneš s Kramářem se otlakl v palbě nesmlouvavé kritiky. Konflikt nabyl natolik na významu, že 19. 1. dokonce zrušila NR původní program, kdy měla projednávat rozdělení německých kolonií v Africe a východní Asii, a mimořádně řešila události na Těšínsku.

Edvard Beneš, jenž s každou hodinou očekává předvolání NR, aby vysvětlil postup své vlády, se cítí počináním Prahy zaskočen a ocitá se ve svízelném postavení. Až doposud byl vládou pouze vyzván, aby vysondoval postoj Francie k možnému ozbrojenému zásahu, ale že k němu takřka vzápětí dojde, o tom nepadlo ani slovo. Premiér Kramář, který za ním přicestoval v předvečer plánované akce, o dohodnutém termínu sice věděl, ale nebyl si jist, zda bude definitivní, a očekával, že v případě uskutečnění ho vláda neprodleně zpraví. Když žádné hlášení nedocházelo, domníval se, že akce byla z nějakých důvodů odložena, nebo se od ní zcela upustilo.

Jakmile tentýž den k předvolání před NR skutečně došlo, mohl předložit jen známé argumenty, které ospravedlňovaly územní nároky ČSR a tím i zásah předcházející volby, vypsané na území Polska, jež se měly vztahovat i na Těšínsko. Představitelé velmocí přijali jeho zprávu se svaštěným obočím. Hned poté vypovídal polský generál Roman Drnowski a Beneš po poradě s Kramářem následující den žádal vládu v Praze, aby zastavila veškeré bojové akce a uzavřela s Polskem příměří, pokud nechce jejich postavení v Paříži úplně znemožnit.

Drnowského výpověď zapůsobila na NR o poznání víc, neboť se neomezil jen na výčitky

adresované Československu, ale rozvedl význam Polska při řešení ruské otázky, poukázal na jeho postavení v Evropě být přirozenou hrází proti ruské expanzi, pokud se chopí moci bolševická diktatura v čele s Leninem. Drnowski nabádal velmoci, že této extrémní hrozbě se dá úspěšně předejít jen podporou jeho vlasti a přičinit se o vytyčení hranic podle etnografických zásad. Byla to zřejmá narážka na Těšínsko, ačkoli se delegát o sporném území výslovně nezmínil. Poté byl vedle Beneše přizván i Kramář, jenž v podstatě shrnul historickoprávní nárok a zdůraznil nepostradatelnost uhelné pánve pro čsl. průmysl, který měl v plánech Dohody sehrát významnou úlohu ve zbrojních dodávkách a byl ve východní Evropě jediný fungující s vysokou úrovní i produkční schopností. Po výsledku politiků obou stran zaujali zástupci RN k problému rozdílná stanoviska.

Zatímco její předseda, francouzský premiér Clémenceau, již dříve informovaný z Prahy Clément-Simonem o vztazích mezi Polskem a ČSR podporoval i nadále zájmy ČSR, vznesli ostatní delegáti ostře formulované výhrady, zejména britský premiér Lloyd George. Odsoudil čsl. politiku přímého vojenského řešení a ještě víc ho rozhořčil fakt, že se tak stalo bez předběžného varování. Odsudek státníků podpořila i skutečnost, že právě před týdnem se ve Varšavě ustavila vláda pod premiérem Paderewským, od níž si velmoci hodně slibovaly. Beneš s Kramářem vyslechli v kuloárech konference nejednu kritiku na adresu své vlády. Pro oba politiky to není nic povzbuzujícího a tiše vyčítají Švehlovi a Klofáčovi, že je opomenuli informovat o událostech z 23. ledna. NR svěřila další projednávání Noulensové komisi sestavené s úkolem zabývat se řešením vztahů mezi nástupnickými státy. 30. ledna komise předvolala obě delegace, aby se seznámila s jejich stanovisky a zejména s ochotou smírně vyřešit těšínský problém. Vyzvala nepřátelené strany, aby stáhly své jednotky k hranici z 5. listopadu 1918 a vyčkaly rozhodnutí konference.

Čsl. zástupci však nebyli ochotni slevit ze svých původních požadavků. Kramář rozhořčeně argumentoval, že stažení se z obsazeného území by se rovnalo vojenské porážce a právě tak by to přijala domácí veřejnost. Beneš znovu opakoval svůj komentář, jaký přednesl RN, a zdůraznil, že je naprosto nemyslitelné, aby se československý průmysl obešel bez ksovovatelného uhlí z karvinského revíru a pro vnitřní stabilitu nebyla zajištěna kontrola nad Košicko-bohumínskou dráhou. Bez předběžné dohody o těch dvou základních požadavcích odmítal jakékoli další vyjednávání.

Poláci naproti tomu trvali na etnografickém rozdělení. Komise po poradě předložila NR návrh na řešení, který byl vlastně určitým kompromisem a oběma stranám vycházel vstříc do půli cesty. Navrhovala ponechat uhelný revír a dráhu až po Těšín pod kontrolou čsl. jednotek, samotný Těšín pak a druhou k slovenskému pomezí prozatím obsadit vojsky Dohody a zbývajících oblast po Vislu přiznat Polsku. Správa Těšínska uvést do stavu z 5. listopadu 1918, a to i na území pod dočasnou kontrolou Dohody. Další nezbytnou podmínkou bylo odvolání voleb v Polsku.

(Dokončení na straně 6)

Epidemie

Omezený pohyb mimo naše domovy a další opatření, která změnila v souvislosti s epidemií Coronaviru naše každodenní zaběhané návyky, jsou pro nás jistě málo vítané. Nemusí však přinášet pouze nepříjemnosti. Nabízí se možnosti využití nečekaného množství volného času, kterého máme jinak téměř po celý rok nedostatek: ledacos ve svém domově opravit, provést úklid mezi nepotřebnými věcmi, věnovat více chvil svým dětem nebo vnoučatům, otevřít knihu a přečíst si něco zajímavého a poučného. A nastávají také okamžiky, kdy se můžeme soustředit na přemýšlení, zda naše dosavadní náhledy na samotný smysl života a jeho prožití přece jen nepotřebují nějakou změnu. I kdyby nic jiného, alespoň jeden pozitivní dopad totiž epidemie má: uvědomujeme si, že je třeba něco změnit.

12. Rozpaky v Paříži

(Dokončení článku z předcházející strany)

Zatímco Poláci se se zněním protokolu ztotožnili a připojili svůj podpis už 1. února k podpisu velmocí, Beneš s Kramářem se zdráhali. Na dotaz do Prahy a na odpověď bylo už pozdě. Ocitli se v časové tísně, museli rozhodnout sami.

Beneš se znepokojoval především vyhlídkou, že případný podpis pod protokol zvýší riziko, že úmluva dojednaná počátkem listopadu předchozího roku nastolí status quo, a tím bude stát připraven o většinu území, na něž vznášeli nárok, a jako zodpovědné představitele a vyjednavatele je národ odsoudí.

Kramář tak skeptický nebyl. Spoléhal se, že konference celou věc spravedlivě posoudí a přihlédně zejména k hospodářským zájmům Československa. Byl spolehlivě informován o tom, že jisté francouzské firmy projevíly vážný zájem o hutě v Třinci a Moravské Ostravě, a pokud objekty jejich potencionálního zájmu přejdou posléze do jejich vlastnictví, samy se svým vlivem v politických kruzích postarají o to, aby jejich závody, nacházející se v těsném sousedství, nebyly rozděleny mezi dva státy, které spolunažívají za napjatých vztahů.

Dne 3. února, po soustavném naléhání amerických a britských zástupců v Noulensově komisi, Beneš s Kramářem protokol podepsali. Beneš si však neodpustil dovětek, že podepsání protokolu, který vešel ve známost jako „pařížský“, neznamená, že se stane předlohou pro vytýčení hranice mezi oběma státy, a zdůraznil, že se jednalo o rozhodnutí velmocí, které ČSR plně respektuje, aniž s ním zcela souhlasí.

(Pokračování příště)

Vždyť se jedná ne o naše, ale o celosvětové selhání.

Tak jako vždy, když se kolem nás děje něco mimořádného, vynořují se nejružnější konspirační teorie o vzniku nezvyklé situace i řada seriozních úvah. Každý z nás bude pravděpodobně věřit něčemu jinému podle svých životních zkušeností nebo podle úrovně poznání.

Stáváme se stále více vyznavači pohodlného, co nejsnadnějšího života plného zábavy a bezstarostnosti. Někteří mají k takovému životnímu stylu cestu snadnou, jiní to „štěstí“ nemají, ale touží po něm. Zamořili jsme přírodu různými jedy, hormony, antibiotiky, hromadami odpadků. Narušíme přírodu, jak se ona má chovat, jak se má ona přizpůsobit našim požadavkům. Je vymyšlena spousta nových podivuhodných lidských práv, v jejich jméně se pak potlačuje řada jiných přirozených lidských práv. Zisk a finanční bohatství se staly idolem, honbou za ním často nevnímáme bídu a utrpení druhých lidí, mnohým už nic neříkají pojmy jako morálka, slušnost, pravdomluvnost, zodpovědnost, spravedlnost. Pro nové generace jsou to už více či méně jen slova. Jako celek se chováme jako neomylní a všemocní páni světa, kteří o jeho vzniku, zákonitostech a schopnostech ví úplně všechno a nic je nedokáže překvapit. Ani to hrozící katastrofální sucho ne.

Jaký div, že se příroda brání? Jaký div, že se vládčům jejich sebevědomé plánování dalších zisků a hromadění dalšího bohatství vymklo z rukou? Najednou stojí lidstvo před situací, která je pro něj, mírně řečeno, překvapivá a nesnadná řešitelná. A není to v dějinách jeho existence poprvé. Jistě, mnozí začnou rozvíjet teorie, kdo takovou situaci zavinil, kdo ve své funkci selhal, koho na kterém postu vyměnit, zatratit, zesměšnit, obvinít, potrestat... Přesně v souladu s pyšným omylem, že my přece víme a známe všechno. Mnohé ale strach z neznámé nemoci přivede k přemýšlení, zda přece jen něco není jinak, než nás učili ve škole, vtlučkali nám do hlavy v televizi, o čem nás přesvědčovali takzvané úspěšné osobnosti. Vědomí bezmocnosti nás může přivádět k pokoře, k poznání, že žádný člověk se nemůže chovat jako pán vesmíru, že musí čtít po celý svůj život jistá morální pravidla a že mu nahromaděné majetky budou ve chvíli odchodu z tohoto světa naprosto k ničemu. A i toto je „přínos“ nezbytných opatření zdravotních, sociálních a ekonomických nejen v České republice, ale v celém světě.

Úkolem nás všech bude po odeznění epidemie rozhlédnout se kolem, zda nebylo situace, spojené s epidemií, zneužito. Každá mimořádná situace, ať je její příčina jakákoliv, vyvolává u mocných tohoto světa pokušení prosadit něco, co by jim za běžných okolností trvalo nesrovnatelně déle a s velkými obtížemi. Hladomory, přírodní katastrofy, vědecké události ale i nezvyklé a dodnes lidsky nevysvětlitelné úkazy vedou proto minimálně k vytváření nových zákonů, někdy i ke vzniku nových států, k sociálním změnám v jednotlivých oblastech světa, atd. Takových hrozeb je i v České republice několik. Není předmětem tohoto příspěvku se jimi zabývat. Pouze jako příklad použiji událost, kterou má drtivá většina z nás ještě v paměti – politické změny v Československu po roce 1989.

Letos je tomu 30 let, kdy se v důsledku politických změn v Evropě rozhodovalo i o podobě

státního zřízení v tehdejší Československu. To bylo nakonec rozbito na dva samostatné státy. Vzpomínáte, na požadavky nás Moravanů, aby byla uznána moravská národnost a vnitrostátní uspořádání republiky se vrátilo od komunistického krajského centrálního řízení k staletí osvědčenému samosprávnému zemskému principu? Požadavky byly odmítnuty s tvrzením, že situace je mimořádná, že důležitější je přechod z totalitního systému na systém demokratický a otázka Moravy je proto podružná. Výsledek: hlasitě vykřikujeme něco o demokracii a nápravě křivd z minulého režimu, vnitrostátní uspořádání však máme téměř shodné s tím totalitním. Je to jen malý příklad, který vnáší obavy z možných důsledků současné pandemie na dění nejen v naší moravské a slezské zemi. Víme – existují hrozby, které mohou ovlivnit náš budoucí život daleko víc. Přesto neodmítám sdílet obavy těch moravských aktivistů, kteří upozorňují na nebezpečí zneužití zdravotní situace k vytvoření takových opatření, která by na dlouhou dobu zamezila možnost prosazovat obnovení samosprávy naší moravské země.

Proto i fakt, že z různých míst Moravy přicházejí návrhy a náměty na zlepšení práce Moravského kulatého stolu považují za jeden z přínosů současného výjimečného období. Tím nechci zlehčovat pro mnohé spoluobčany nastalé vážné těžkosti současné situace. Aktivisté z členských organizací Moravského kulatého stolu (ale i nově se ozývající moravští patrioti) využívají nastalého dostatku času mimo jiné ke sdělování svých úvah nejen o příčinách nejednotnosti Moravanů, ale i o možnostech, jak tento neblahý stav změnit. Některé úvahy mohou být naivní, jiné však rozhodně za uskutečnění stojí. Rada Moravského kulatého stolu se i v současných omezených podmínkách možností jednání těmito náměty zabývá. Při těchto příležitostech se vždy znova a znova vracím ke knize docenta Jiřího Pernese „Pod moravskou orlicí“. Najdete v ní řadu dokladovaných úvah o moravanství, které v lidech po dlouhá léta v tichosti zůstává a je připraveno se v příhodném okamžiku hlasitě projevit.

Na závěr by se jistě slušelo napsat něco povzbudivého. Různých prohlášení od různých veličin v podnikání, ve sportu, v kultuře, v politice nebo ve zdravotnictví jsme slyšeli mnoho a netřeba je opakovat. Snad jen, že je nutné, až se zdravotní situace vrátí do normálu, nevklouznout zpět do zaběhaných kolejí. Třeba už jenom obvyklým nářekům a lamentováním, pátráním kdo během epidemie nezvládl situaci ve své funkci a za koho je třeba ho vyměnit (protože kdybych já byl na jeho místě, budu tu funkci vykonávat desetkrát lépe). Snad nás všechny současná situace přivede k poučení, že každý z nás má příležitost najít ve svém životě několik věcí, které se dají dělat lépe. Prospěje to nejen nám samotným, ale i našim blízkým v rodinách, sousedům i těm neznámým lidem po celém světě. Život plyne dál, dál plynou i různé události příjemné i méně příjemné se životem spojené.

Milan Trnka
30. dubna 2020

(Příspěvek byl původně v mírně odlišném znění otištěn v dubnovém čísle časopisu „Devítka“, vydávaným obcí Malá Morava.)

Volby v červnu 1990

Navazujeme volně na texty uveřejněné v předchozích dvou číslech Hlasu Moravy – v čísle 116 pod názvem „Brněnské Rondo 1990“ a v čísle 117 „Kroměříž 1. 4. 1990“.

Na dny 8. a 9. června roku 1990 byly vypsaný volby do Federálního shromáždění a do obou národních rad (České národní rady a Slovenské národní rady) společného státu, který krátce před tím uzákonil nový název republiky na Českou a Slovenskou federativní republiku (ČSFR). Jen pro připomenutí: Zákonodárné orgány ČSFR měly strukturu, stanovenou zákonem o federativním uspořádání Československé socialistické republiky z 1. ledna 1969, na jehož základě vzniklo Federální shromáždění ČSSR (později Federální shromáždění České a Slovenské federativní republiky). Federální shromáždění zaniklo rozbitím Československa k 31. prosinci roku 1992.

Federální shromáždění tvořily dvě komory: Sněmovna lidu, ve které počet poslanců ze Slovenské a z České republiky odpovídal poměrnému počtu obyvatel v republikách, a Sněmovnu národů, ve které byl počet poslanců rovný pro obě republiky. Souběžně s Federálním shromážděním existovaly také dva samostatné parlamenty republik, tvořících ČSSR případně ČFSR – Slovenská národní rada a Česká národní rada.

Ve volbách roku 1990 tedy Moravané a Slezané volili zástupce do tří orgánů: České národní rady, Sněmovny lidu ČSSR a Sněmovny národů ČSSR. (Jen pro srovnání: za Rakouského císařství volila Morava zástupce také do tří státotvorných orgánů: do Poslanecké sněmovny Říšské rady, do Panské sněmovny Říšské rady a do zemského sněmu Markrabství Moravského, případně ve Slezsku do Slezského zemského sněmu.)

Federálního shromáždění ČSFR vydalo dne 9. května 1990 usnesení, kterým uzavřelo rozpravu o možnosti obnovit samosprávu v republice. Toto usnesení uvádí, že: „Federální shromáždění považuje zrušení Země moravskoslezské od 1. ledna 1949 v rámci nového státotvorného uspořádání za akt nespravedlivý a poplatný totalitní byrokraticko-centralistické praxi, za krok, který byl v rozporu s principy demokracie a samosprávy a který tak podstatně přispěl k deformovanému vývoji československé společnosti. Výslovně proto pevně přesvědčení, že ústavní uspořádání republiky, které vzejde z jednání svobodně zvolených zákonodárných sborů, tuto nespravedlnost napraví.“

Citované usnesení nebylo naplněno do dnešních dnů. Nepočítáme-li ovšem názory řady čelných představitelů vládních orgánů České republiky během řady let existence de facto obnoveného krajského uspořádání z dob totalitního režimu po roce 1948, kteří tvrdili a tvrdí, že právě uzákoněním krajského vnitrostátního uspořádání ČR usnesení bývalého Federálního shromáždění naplněno bylo. Porovnáme-li z hlediska územního členění krajský systém na Moravě a v Čechách zavedený po roce 1949 byrokraticko-centralistickým systémem totalitní moci s dnešním vnitrostátním uspořádáním demokratické České republiky, zjišťujeme, že prakticky nedošlo k žádné změně. Takzvané „Gottwaldovy kraje“ se téměř shodují s dnešními, nerespektují ani přirozenou spádovost, natož historickou hranici mezi Moravou a Čechami. O nějaké samosprávě se také příliš hovořit nedá.

Nový režim jenom „opsal“ noty pro centralistické ovládnutí státu od předchozího režimu totalitního, jehož nespravedlnost při tom slíbil napravit.

V předvolebním období roku 1990 bylo ovšem prohlášení Federálního shromáždění České a Slovenské federativní republiky přijato na Moravě a ve Slezsku s nadšením. A převážná část obyvatel těchto historických zemí upřímně věřila, že dochází k obratu, že bezpráví z 1. 1. 1949 bude skutečně napraveno. I toto přesvědčení umožnilo Hnutí samosprávné demokracie – Společnost pro Moravu a Slezsko (HSD-SMS) aby v předvolební kampani získávalo voliče. Po čtyřiceti letech totalitního režimu bylo nutno jim vysvětlovat, co samospráva vůbec znamená, že tu na Moravě existovala stovky let, měla řadu předností před centralisticky řízeným státem a co ekonomicky i kulturně pro obyvatelstvo znamenala.

Vznikala řada občanských spolků, které navazovaly na původní sdružení z dob existence samosprávné korunní země Morava v rámci rakouského mocnářství i na činnost v relativně samosprávné Zemi moravskoslezské z období republiky Československé až do roku 1948. V předvolební kampani se dařilo HSD-SMS obnovovat zemské i národní uvědomění Moravanů a Slezanů. Svou roli hrály i kandidátky tehdy nejmocnějšího politického uskupení Občanského fóra, které na čelná místa kandidátek do Federálního shromáždění a České národní rady postavilo na Moravě a ve Slezsku pražské osobnosti a „osobnosti“. V předvolební kampani se v Hnutí angažovala celá řada schopných lidí, kteří sestavovali materiály, dokladující ekonomickou a kulturní

diskriminaci Moravy v letech vlády předchozího režimu. K tomu je třeba přičíst obrovskou aktivitu mnohých představitelů a příznivců HSD-SMS, kteří objížděli obce s nabídkou besed a shromáždění s občany, na kterých postoje a cíle Hnutí vysvětlovali. K moravské identitě se přihlásila také katolická církev, což pro území, na kterém si křesťanská víra udržela pozice i přes útlak katolíků za totality, mělo obrovský dopad. V neposlední řadě přivedlo Hnutí samosprávné demokracie mnoho voličů i od velmi silné Československé strany lidové po té, co její předseda Josef Bartončík byl činitelem Občanského fóra nařčen ze spolupráce se Státní bezpečností.

Předvolební průzkumy nedávali HSD-SMS naději na výraznější úspěch. Proto výsledek voleb 8. a 9. června 1990 vyvolal značné překvapení. Nutno připomenout, že každý volič byl oprávněn odevzdat při volbách tři hlasovací lístky, do každé volené komory zvlášť. Vedení Hnutí přijalo při té příležitosti důležité usnesení, že v předvolební agitaci bude používat heslo „Ale spoň jeden hlas pro Moravu“ (jistě mnozí z Vás na toto heslo pamatujete) – a nápad se vyplatil.

Do České národní rady získalo Hnutí 22 mandátů za 723 609 obdržených hlasů, což představovalo 10,33 % na celém území Moravy, Slezska a Čech. Do Sněmovny národů Federálního shromáždění představoval zisk pro HSD-SMS sedm mandátů za 658 477 hlasů, neboli 9,10 % v rámci celé České a Slovenské federativní republiky a ve volbách do Sněmovny lidu Federálního shromáždění devět mandátů za dosažený počet absolutního počtu 572 015 hlasů (7,89 %).

(Dokončení na straně 8)

Svobodná Morava

Ve dnech od 13. do 19. dubna roku 1608 se v Ivančicích sešel zemský sněm pánů, rytířů i duchovních, sesadil Ladislava Berku z Dubé z hejtmanského úřadu a zvolil do čela země výbor, tzv. direktorium, pod vedením Karla z Lichtenštejna. Hlavou poselstva k vyjednávání konfederace s Rakousy a Uhrami byl zvolen Karel Starší ze Žerotína.

Sněmu ovšem předcházela konspirační schůzka stavovských předáků z Moravy, Rakous a Uher, která se konala v prosinci 1607 na rosickém zámku právě Karla ze Žerotína. Rudolf II. totiž jakákoliv jednání v tomto směru na Moravě zakázal. České stavy i Slezané konfederaci odmítli, i když jim byla nabízena. V červnu 1608 byla uzavřena tzv. Libeňská mírová smlouva, kterou se Rudolf II. vzdal Uher, Rakous i Moravy a jeho bratr Matyáš se stal následníkem trůnu. Morava se stala de facto nezávislou zemí tvořící konfederaci s Rakušany a Uhry. Ke Koruně se markrabství mohlo vrátit, až arcikníže a markrabí Matyáš bude moci být i králem Čech. Ten obnovil platnost zemského zřízení včetně článků porušovaných dříve jeho bratrem Rudolfem. Slíbil zřídit na Moravě vlastní dvorskou kancelář i apelační soud. Stavy získaly právo moci zákonodárné a usnesení zemského sněmu již nepotřebovala ke své platnosti potvrzení panovníka. Bez souhlasu stavů se nesměla vy-

povědět válka ani uzavřít mír a stavové získali oprávnění vojensky bránit jakékoli porušení zemského zřízení. Rovněž musel Matyáš přes odpor katolické církve slíbit, že nikdo nebude stíhán pro svou víru. Žádná jiná země neměla tehdy tolik svobod jako Morava a stavovská moc nebyla nikdy předtím silnější.

Na závěr jedna zajímavost. V zadním traktu domu, kde probíhal sněm, se o 252 let později narodil malíř Alfons Mucha.

Existuje znojemská listina z 23. dubna 1608, v níž arcikníže Matyáš přijímá do své ochrany zemské stavy Markrabství moravského. Slibuje, že si nebude bez dohody s nimi osvojoval vládu nad nimi a že neuzavře žádnou smlouvu bez jejich vědomí a souhlasu. Lze ji vyhledat na internetu.

Radovan Vrtěl
15. dubna 2020

Poznámka redakce: Jaký to rozdíl oproti dnešku, kdy Morava nemá žádná práva a je bezprecedentně opomíjena a často i zesměšňována. Příští rok bude sčítání lidu. Přihlasme se v něm ke své skutečné národnosti – moravské! Oficiální uznání moravského národa, který nikam nezmizel a žije stále na svém území více než tisíc let, je možná jedinou schůdnou cestou k obnovení našich zemských práv!

Připomeňme si jména zvolených zástupců HSD-SMS (seřazeny podle abecedy):

Česká národní rada:

V rámci tehdejšího Jihomoravského kraje: Antonín Andrlé, Pavel Balcárek, Miroslav Havlíček, František Homola, Jan Kryčér, Jiří Macháček, Zdeněk Malík, Gerta Mazalová, Kamil Procházka, Oto Průša, Vlastimil Švec a Břetislav Zatloukal.

V rámci tehdejšího Severomoravského kraje: Josef Bezděk, Petr Dudašek, Luděk Fendrych, Karel Foniok, František Kačenka, Jan Kadlec, Jaromír Kapusta, Zbyšek Stodůlka, Zdeněk Šperka a Vladimír Zeman.

Sněmovna národů FS:

V Jihomoravském kraji: Soňa Matochová, František Pernica, Bohumil Tichý a Vladimír Váňa.

V Severomoravském kraji: Alena Ovčáčíková, Václav Tomis a Pavel Zapletal.

Sněmovna lidu FS:

Z Jihomoravského kraje Boleslav Bárta, Rudolf Cejnek, Aleš Kladivo, Miloš Krejcar, Eva Nováková a Bohuslav Peka.

Ze Severomoravského kraje Pavel Konečný, Zdeněk Vysloužil a Ladislav Žáček.

V České republice se zástupce Hnutí za samosprávnou demokracii – SMS Bohumil Tichý stal ministrem kontroly České republiky a Hnutí tak bylo členem vlády, ve které zasedali také zvolení představitelé Křesťanské demokratické unie a Občanského fóra. Vliv Moravanů na politické dění byl však velmi omezený. Občanské fórum, jako nejsilnější uskupení ve vládě s velkou pod-

porou veřejnosti, neskrývalo odpor vůči Moravě a Moravanům a k decentralizaci samotné. V řadách Občanského fóra působila řada bývalých zkušených veřejných činitelů z předchozího režimu, s jejichž zkušenostmi v politické hře nemohli dosud amatérští představitelé HSD-SMS soupeřit na úrovni. Mluvílo se o nich jako o „silných, ale neúspěšných“. Převážná část sdělovacích prostředků se také zapojila do mediální masáže občanů naznačující ohrožení československé federace v samotné jeho existenci v důsledku působení moravského hnutí. Výsledek na sebe nenechal dlouho čekat – HSD-SMS se začalo zabývat vyvolanými vnitřními spory. Ale to předbýváme. Pro dokreslení situace alespoň jeden příklad ze soudobého tisku.

Nezávislý československý deník Lidové noviny z 18. června 1990 otiskl na první straně názor pana Jiřího P. Kříže „Co s národníky?“

Vyjímám některé pasáže:

„Zatímco s dílem vlastním jsme v posledních týdnech příliš nepohnuli ... jimi nelenili. I zaveleno se jim. Naposledy Společnosti pro Moravu a Slezsko, jejíž světlohoši se s programem, který si na první pohled v ničem nezadá s žalmem devadesátých, opus dvacet, usadí ve všech parlamentech, co jich náš středoevropský trpaslík má – a ještě chystají vlastní.“

Dobře jsem se díval na překvapené komentátory volebních odhadů a výsledků. V televizních besedách si zkušení parlamentní zpravodajové a ostřílené diskutérky z Aktualit počínali před docentem Bártou, toho času nejvyšší hnutým Moravem, nesměle, bojácně a zaraženě. Do politiky totiž s Moravou vstupuje nacionální prvek, který se v obou moravských úvalech vyhraňuje a přístřejuje, aniž o tom matička stolice pražská chtěla vědět.

Koncem ledna jsem upozornil na ... moravské křiklounství prohlašující obyvatele mezi Jihlavou a Zlínem za moravský národ, volající po vzkríšení moravského jazyka ... Kdo žije na Moravě, věděl od začátku, že od základních bodů laciného programu utvrzujícího Moravou v křivdách, jež na něm spáchal praotec Čech a jeho potomci, je jenom krůček k opravdovému nacionalismu.

...

Po pravdě řečeno, úsměv mi tentokrát pomalu tuhne na rtech. Také Mussolini v Itálii byl světu pro smích a frajtra Hitlera ještě ve čtyřicátém nebraly hlavy více i méně pomazané v Anglii a Francii na vědomí. Evropa se pak nestačila divit. Nacionalismus je nakažlivý především jednoduchostí, přímočarostí, lákavostí idejí rovnoprávnosti, od kterých je už jenom kousek k nadřazenosti. Sedají mu na lep samozřejmě lidé velmi průměrní, neboť právě i politikové průměrní dokážou takové programy lapidárně formulovat. Shrnuto – nacionalismus odmítá odpovědnost za stav společnosti, předkládá podobně jako komunismus pouze obecné a mlhavé cíle o ráji na zemi, za jehož neuskutečnění odpovídají jiní. ...

Pro moravské hnutí i slovenské národníky je příznačné, že poukazují na emancipační snahy národů evropského východu, kde to vře a jiskří, neboť národy tam byly skutečně utlačovány až na pokraj ztráty vlastní identity. U nás to bylo a je přece jenom jiné. Jako Moraváci mi klacky pod nohy házeli vždycky jenom Moravané.

Milan Trnka
9. května 2020

Co uniklo naší pozornosti

Co přišlo po Listopadu nového ve výkladu dějin Moravy, je znevážení prvního slovanského státu ve střední Evropě, Staré Moravy a Velké Moravy, pro kterou se v cizině užívá označení Moravská říše. Vždy bylo uznáváno, že tím, že Stará Morava a Velká Morava úspěšně čelila Franské říši, ovládla a uhájila pro tento významný slovanský stát velké území a jeho samostatnost vůči sousedům vytvořila podmínky pro následný vznik nástupnických států. Z dnešního pohledu především pro Českou republiku, Slovensko, Maďarsko a Polsko. Masaryk se svými spolupracovníky právě o existenci Moravské říše opíral oprávněnost snah ustavit nový stát – Československo.

Nyní začínají „čeští odborníci“ tento až dosud vždy uznávaný názor znevažovat. Nový historický výklad se už neopírá o historická data, o prameny, je už jen služkou centralistické politiky pražského mocenského centra.

Ale upozornění na tuto „překvapivou otočku“ je jen úvodem ke konkrétní záležitosti, kterou jsem měla na mysli, když jsem tomuto článku dala nadpis „Co uniklo naší pozornosti“. Chtěla jsem upozornit na něco jednorázového, ale nikoli nedůležitého, čeho jsme si tenkrát, v těch přelomových dobách, opravdu nevšimli. Možná to na Moravě zaznamenali někteří historici nebo politologové, ale my, moravští patrioti, ne. V Čechách a především v Praze, se to ovšem vědělo.

Vždyť to vyšlo z pražské šovinistické „kuchyně“.

O co šlo?

Když v roce 1996 Václav Klaus podával přihlášku, tedy návrh na vstup České republiky do Evropské unie prostřednictvím Evropské rady, která je jednou z vrcholných institucí unie, povinnou součástí návrhu byla i historie naší státnosti od počátků do doby podání. A od úplných počátků se také začalo. Byť mlhavých, ale přece jen zachytitelných v kronikách a v útržcích zpráv, zachovaných někdy i v cizině a snad i ve starých pověstech. Začalo se Sámovou říší. Asi byste čekali, že se pokračovalo Velkou Moravou. Ale nic. O Moravě ani slovo. Černá díra. Prostě se to přeskočilo a zmínil se až přemyslovský stát!

Když jsem se to před nedávnem dověděla, přiznám se, že to byl pro mě šok. Čekala bych od „Prahy“ téměř cokoli. Vždyť už jsme byli na Moravě svědky, přímými účastníky a oběťmi tolika ústrků! Ale že se přikročí k něčemu tak nehoráznému, to bych u „Prahy“, dokonce ani u toho sebestředného, nadutého Václava Klause staršího, nikdy nepředpokládala.

No, bývalá „matička Praha“, nyní už žádná matička, ale „hlava republiky“ - jak bylo oficiálně změněno její označení – ta tedy umí překvapit!

Bohumila Jandourková
29. března 2020

Vzestup a sláva Velkomoravské říše je nedílnou součástí naší historie.

Země Morava má právo na svoji svébytnost

Území všech tří zemí dnešní České republiky, Čech, Moravy a Slezska se brzy po příchodu našich slovanských předků do střední Evropy, někdy v 6. století n. l., stalo součástí říše turkického národa Avarů. Avari do Evropy přišli téměř současně se Slovany. Slovany sjednotil a z avarské Říše poprvé vyvedl Sámo, podle tradice franský kupec. Sámo se poté stal postupně vládcem rozsáhlého, vojensky silného a dobře prosperujícího územního celku - „Sámovy říše“. Po Sámově smrti roku 658 n. l. došlo znovu k připojení území Sámem ovládaných území k Avarské říši. Z područí Avarů je definitivně vysvobodil až franský král a pozdější císař „Svaté říše římské národa německého“ Karel Veliký. Stalo se to roku 796 n. l. Od tohoto roku Frankové, Slovany později nazývaní Němci, přesněji Germáni, odvozovali právo zasahovat do politiky států, které od Avarů roku 796 vysvobodili. Vyžadovali pravidelné placení naturální daně zvané tribut, rozhodovali o tom, kdo bude místním panovníkem a odvolávali ho z funkce, když nebyl dostatečně poslušný.

Prvním, historicky doloženým vládcem Velké Moravy byl moravský kníže Mojmír I. (panoval v letech 830–846). Někteří badatelé jsou přesvědčeni, že nebyl panovníkem prvním, že před ním na Velké Moravě vládl jeho starší příbuzný stejného jména. Výše zmíněný Mojmír I. byl, z nám dnes neznámých důvodů, německým panovníkem roku 846 odvolán a nahrazen knížetem Rostislavem. Také kníže Rostislav později upadl v nemilost u panovníka „Svaté říše římské národa německého“.

S pomocí Rostislavova synovce Svatopluka byl kníže Rostislav německými vojáků odchycen a odvezen do Řezna, kde byl odsouzen k trestu smrti. Trest smrti mu byl cestou milosti „zmírněn“ na trest oslepení - úplného zbavení zraku. Jeho proviněním byla skutečnost, že se pokusil o samostatnou politiku a že roku 869 ubránil hlavní město Velké Moravy při útoku vojsk německého krále a císaře Ludvíka I. Němce. Za vinu mu byla dána také skutečnost, že do své země pozval a na jaře roku 863 na Velké Moravě přivítal slovanské věrozvěsty sv. Konstantina-Cyryla a sv. Metoděje s jejich doprovodem. Jako zcela bezbranný slepec kníže Rostislav v Klášteře sv. Emeramma v Řezně někdy po roce 870 zemřel.

Když zrádný Rostislavův synovec velkomoravský král Svatopluk I. Veliký v březnu roku 894 zemřel, jeho říše se začala rozpadat. Jako první od Velké Moravy už roku 895 odpadli Češi! Kronikář Fuldských letopisů k této události roku 897 napsal: „K německému králi a císaři Arnulfovi, pobývajícímu toho času v Řezně, přišli vévodové národa Čechů. Nabídlí mu královské dary a žádali ho o pomoc proti svým nepřátelům, totiž Moravanům. Od nich prý byli často velmi tvrdě utlačováni. Král a císař je milostivě přijal, utěšil je a slíbil jim vojenskou pomoc“ (viz Havlík, L. E.: Kronika o Velké Moravě, Brno 1992, s. 238–239). Tím, že se čeští vévodové zcela poddali německému králi a císaři Arnulfu Korutanskému, naprosto znehodnotili snahy moravských knížat z rodu Mojmirůvců o nezávislost slovanských národů na německé říši. Tímto aktem zrady se čeští vévodové zcela distancovali od politiky a zásluh svého někdejšího velkomoravského panovníka Rostislava.

Roku 896 byla Velké Moravě odebrána země zvaná Panonie (Blatensko), ležící v dnešním Maďarsku u Blatenského, dnes Balatonského jezera. Území si přivlastnil německý král a pozdější císař římský Arnulf Korutanský (panoval 887–899). Správu Panonie svěřil panonskému vévodovi Braslavovi. Dva roky po odtržení země Čechy se z praktických důvodů roku 897 od Velké Moravy odpojili také Lužičtí Srbové. Od roku 897 začali více spolupracovat se sousedními Če-

chy. A už někdy kolem roku 896 se v Potisí, na dnešním Slovensku, usadily početné kmeny Maďarů. Nezkoušeli a tragicky rozhodáni synové krále Svatopluka I. Velikého už krizovou situaci vyřešit nedokázali.

Velká Morava se definitivně rozpadla roku 907 především a hlavně pod tlakem ugrofinského národa Maďarů, zvaného také Uhři. Tento původně kočující národ byl roku 895 ze své asijské vlasti zvané Etelköz (čteno: Atalkuz) vytlačen přes Balkán do střední Evropy jinými divokými národy, především Pečeněhy. První bojové svazy Maďarů do střední Evropy přivedl uherský kníže Álmos (čteno: Almoš) a jeho syn Arpád. Maďaři se pak usadili především v Uherských nížinách, kde žijí šťastně a spokojeně až dodnes. Rozsáhlá, úrodná a strategicky velmi důležitá území Velké Moravy si přivlastnili nejenom Maďaři, ale také Bavoři (dnešní Rakušané), Češi a Poláci. Ti tři poslední jmenovaní okrajová území Velké Moravy zabrali v dobré víře a v přesvědčení, že je tak zachraňují před pohanskými Uhry. Samozřejmě, hlavní roli v tomto pochopném hrály mocenské ambice těchto sousedních států.

Sídlíšní nálezy archeologů dokládají, že se Velká Morava po svém pádu rozpadla na menší správní celky, ovládané původní velkomoravskou šlechtou. Nálezy z té doby dokládají, že lidé žili i nadále svým obvyklým, každodenním životem. Relativně svobodné centrální území někdejší Velké Moravy se pak nazývalo (jen) Morava. Zemi Moravu si teprve až 112 roků po pádu Velké Moravy ke svému knížectví připojili Češi. Pokusme se nyní krátce přiblížit politickou situaci v sousedních Čechách na konci zmíněných 112 roků svobodného života někdejších Velkomoravanů.

Na přelomu 10. a 11. století došlo v českém knížectví, až dosud vcelku dobře prosperujícím, k vážné politické krizi. Nastal územní rozvrat a dokonce hrozilo vyměnění vládnoucí přemyslovské dynastie. V té době se na českém knížecím trůnu vystřídali 3 synové zesnulého panujícího knížete Boleslava II. Pobožného. Byli to: Boleslav III. (panoval 999–1003), Jaromír (panoval 1004–1012) a Oldřich (panoval 1012–1034). Všichni tři se snažili všemi možnými, někdy i nečestnými a nelidsky krutými způsoby udržet na českém knížecím stolci. Nejkrutější z nich byl nejstarší syn zesnulého panovníka panující kníže Boleslav III. Ryšavý. Ihned po nástupu k moci se bez úspěchu pokusil zavraždit oba své mladší bratry. Roku 1003 nechal vyvraždit český rod Vršovců, přičemž svou vlastní rukou zavraždil manžela své dcery, rodem Vršovce.

Politické krize v Čechách využil polský panovník Boleslav I. Chrabrý (jako kníže panoval v Polsku 992–1025, roku 1025 se stal prvním polským králem). Po své přemyslovské matce Dobravě, resp. Doubravce, byl Přemyslovcem, takže jím deklarovaný nárok na český knížecí stolec nebyl příliš daleko od pravdy. Ten, když se dověděl o spáchání výše zmíněných krutostí v Praze, povolal českého knížete Boleslava III. roku 1003 do Polska. Tam ho nechal oslepit a uvěznit. Po 34 letech (roku 1037) někdejší panující český kníže Boleslav III. Ryšavý v polském vězení „od nikoho nezelel zemřel“.

Už po smrti českého panujícího knížete Boleslava II. roku 999 se polský kníže Boleslav I. Chrabrý stal panovníkem na Slovensku a na Moravě. Na jaře roku 1003 se nakrátko stal také vládcem Čech. Ale už na podzim roku 1004 polská vojska Prahu a celé Čechy spěšně vyklidila - na pomoc Čechům a městu Praha se tehdy blížila vojska německého krále a císaře Jindřicha II. Polský kníže Boleslav I. Chrabrý však i nadále ovládal Moravu.

Moravané měli pod tehdejší polskou správou relativně velkou samostatnost a byli s jeho vládou vcelku spokojeni. Moravské šlechtě byl ponechán její majetek i privilegia, Moravanům byla ponechána mož-

nost spravovat svoji zemi. Moravané měli tehdy svoje vlastní vojsko, které za daných okolností bojovalo na straně Poláků proti německo-české koalici. Moravští vojáci byli známí svou věrností a statečností. Na straně Poláků bojovali po dobu všech tří válek, které polský kníže Boleslav I. Chrabrý vedl proti německému císaři a králi Jindřichu II.

Zemi Moravu pro české knížectví s konečnou platností dobyl český kníže Oldřich teprve až roku 1019 nebo 1020. Celé území Moravy však získal krok za krokem, po úporných bojích. Na Moravě byl tehdy nucen bojovat jak proti Polákům, tak proti Moravanům. Početně byli obránci Moravy v tom čase značně oslabeni, protože podstatnou část svých polských jednotek musel Boleslav I. Chrabrý roku 1018 z Moravy odvolat. Poslal je, jako součást svého vojska, proti knížeti Jaroslavu Moudrému, vládci Kyjeva a Kyjevské Rusi. Po dobytí a obsazení Moravy svěřil český panující kníže Oldřich vládu nad Moravou svému synu Břetislavovi.

Napětí mezi českým panujícím knížetem a reprezentací moravské aristokracie přetrvávalo zřejmě až do nástupu k moci českého knížete Spytihněva II. (panoval 1055–1061). Panující kníže Spytihněv II. problémy s moravskou šlechtou „jednou provždy“ vyřešil tak, že cca 300 předních velmožů z Moravy pozval roku 1055 jakoby na sněm do města Chrudimi. Na polích u obce Hrutov (dnes v okrese Jihlava) je však pod záminkou neposlušnosti nechal pozatýkat. Podle záznamu kronikáře jim byly odebrány zbraně, koně, sedla i koňské povozy. Všichni pak byli jednotlivě uvězněni na různých místech v Čechách. Současně kníže Spytihněv II. tyto představitele moravské šlechty zbavil jejich práv a veškerého majetku. Na místa uvězněných Moravanů dosadil sobě věrné služebníky původem z Čech. Stará moravská šlechta, až na malé výjimky, po roce 1055 z dějin Evropy zcela vymizela. Je zajímavé, že noví, knížetem Spytihněvem II. roku 1055 dosazení čeští správci Moravy se velice brzy začali hlásit k moravské národnosti. Nazývali se Moravané. Tehdy vznikala nová moravská šlechta.

Ještě i po dobytí Moravy knížetem Oldřichem byla politická situace v Čechách velmi nejistá a hodně vratká. Ještě dvakrát usedl na český knížecí trůn bratrem Boleslavem III. vykastovaný a bratrem Oldřichem zcela oslepený kníže Jaromír. Naposled musel na knížecí trůn usednout roku 1034, hned po smrti knížete Oldřicha. To aby pak knížecí trůn řádně předal svému synovci Břetislavovi, který se na pražský hrad vracel ze svého působiště na Moravě. Nový český panující kníže Břetislav I. (panoval 1034–1055) pak zemi Moravu připojil k českému státu „na věčné časy“. Ve skutečnosti však jenom na 450 roků - až do uvalení papežské klatby na českého krále Jiřího z Poděbrad.

Češi se nějaký čas pokoušeli navázat na prestiž a kulturní tradice Velké Moravy. Nejvíce je lákala možnost mít svého vlastního arcibiskupa, stejně jako Velkomoravané měli svého arcibiskupa sv. Metoděje. Vlastnictví arcibiskupa dávalo každé zemi větší, hlavně církevní nezávislost na sousedním Německu. Je známo, že osobu krále, po kterém Češi dlouho marně toužili, mohl se souhlasem císaře nebo papeže korunovat jenom arcibiskup. Lákavým příkladem pro Čechy byla korunovace prvního polského krále Boleslava I. Chrabrého ve městě Hnězdo (polsky: Gniezno) roku 1025. Ten se na konci své vlády nechal korunovat na polského krále tehdejším polským arcibiskupem, a to bez obvyklého souhlasu papeže nebo německého císaře. Přítomni byli tehdy všichni polští biskupové, veškerá polská šlechta a reprezentanti všech vrstev poddaného lidu.

Navázání na tradice cyrilometodějské slovanské bohoslužby, slovanského písma a slovanské literatury

se Čechům po jistý čas jevílo jako nejlepší cesta k získání královského titulu pro svého vladaře. Posloužit k tomu měl mj. také Sázavský klášter, založený panujícím knížetem Oldřichem roku 1032. Klášter Oldřichův založil a nechal postavit pro svého oblíbeného zpovědníka sv. Prokopa a mnichy slovanské liturgie. Na příkaz knížete Oldřicha byly na Sázavu svezeny a v Sázavském klášteře uloženy všechny ručně psané staroslověnské knihy a písemnosti, které se podařilo zachránit po vyhnání žáků sv. Konstantina-Cyrila a Metoděje z Velké Moravy.

Svatý Prokop sice ustanovil svým duchovním bratřím řádová pravidla podle vzoru sv. Benedikta, avšak Sázavský klášter nebyl typicky latinským klášterem. Největší odlišností bylo sloužení bohoslužeb ve staroslověnském jazyku. Svátý Prokop učil své mladší žáky číst a přepisovat slovanské liturgické knihy. V klášteře se pěstovala mnohá tehdejší umění, zejména liturgický zpěv, malování křesťanských ikon a církevní stavitelství. Sázavští mniši se dobře orientovali v pěstování a sběru léčivých rostlin a léčili mnohé z tehdejších nemocí.

Bohulibé snahy knížete Oldřicha a sv. Prokopa poprvé vážně narušil panující kníže Spytihněv II. Ten roku 1056 slovanské mnichy, vedené opatem Vítem, synovcem sv. Prokopa, ze Sázavského kláštera vyhnal a nahradil je německými mnichy latinského obřadu. Slovanští mniši ze Sázavy odešli do Uher. Tam byli s otevřenou náručí přijati ve Višegrádském klášteře, postaveném na vysoké skále nad řekou Dunajem. Na

Sázavu se pak krátce vrátili za panování českého panujícího knížete a pozdějšího prvního českého krále Vratislava. Ten jako kníže Vratislav II. panoval v letech 1061–1085, jako první český král, s označením Vratislav I., panoval 1086–1092. Klášter a pozdější král Vratislav byl ochráncem a štědrým podporovatelem sázavských mnichů slovanské liturgie.

Roku 1096 však byli slovanští mniši ze Sázavského kláštera vyhnáni podruhé, tentokrát definitivně. Jejich vzácné, staroslověnským jazykem psané knihy byly tehdy nenávratně zničeny. Kostel a budovy Sázavského kláštera roku 1097 převzal probošt Břevnovského kláštera Děthard a přivedl do něho komunitu mnichů latinských. Ke slovanským křesťanským ideálům a k cyrilometodějským tradicím se přihlásil teprve až „Otec vlasti“, český král a císař římský Karel IV. Lucemburský, blahé paměti. Panoval v letech 1346–1378.

Velkého zadostiučinění se Moravanům dostalo teprve až po cca 585 letech, v průběhu jednání 2. Vatikánského sněmu (koncilu) v Římě. Ten se konal v letech 1962–1965. Při projednávání otázky užívání živých, národních jazyků v průběhu bohoslužeb vystoupil mj. také kardinál Eugène Tisserant. Ve své promluvě poukázal na skutečnost, že vedle hebrejštiny, řečtiny a latiny existoval ve střední Evropě také bohoslužebný jazyk staroslověnský, platně a řádně schválený někdejšími papežem Hadriánem II. Na základě tohoto praktického příkladu z historie a po důkladném zvážení všech předložených argumentů

2. Vatikánský koncil schválil a s okamžitou platností povolil užívání živých národních jazyků v křesťanské liturgii. Tato výsada se týká všech křesťanů, tedy křesťanů všech národů a národností na celém světě!

Celoživotní práce a snažení svatých věrozvěstů Konstantina-Cyrila a Metoděje, jejich spolupracovníků svatých Gorazda, Klimenta, Nauma, Sávy, Angelára a všech mnoha dalších domácích a zahraničních žáků, kněží, biskupů a laiků nebyly marné a nevyšly naprázdno. Zbytečná nebyla práce a snažení ani řeholníka sv. Prokopa a slovanských mnichů Sázavského kláštera. Marné nebylo ani snažení těch kněží a řeholních bratřů slovanské liturgie, kteří působili za časů panování římského císaře a českého krále Karla IV. v klášteře Na Slovanech (též Emauzy) v Praze.

Své částečné rehabilitace se nakonec dočkal také k trestu smrti roku 870 odsouzený a následně oslepený velkomoravský kníže Rostislav. Místní autokefální (tj. nezávislá) „Pravoslavná církev v Českých zemích a na Slovensku“ jej koncem minulého 20. století prohlásila za svatého. Slavnostní kanonizace knížete Rostislava se uskutečnila v obou republikách působnosti zmíněné pravoslavné církve, tedy ve Slovenské i v České republice. Dne 29. 10. 1994 se slavnostní akt svatořečení moravského knížete Rostislava konal v Prešově, dne 30. 10. 1994 v pravoslavném chrámu sv. Václava v Brně. Tedy na Moravě.

Jiří Kachlík
8. května 2020

Otevřená ekonomika navázaná na Německo a co s tím

Naše ekonomika je otevřená, tedy navázaná na další státy, především Německo. Měli bychom se připravit na problémy nastupující ekonomické krize, poněkud posílené a určitě urychlené i díky koronavirové pandemii. Krize se projeví vyšší nezaměstnaností, tedy propouštěním lidí z práce. Připravíme-li se na horší krizi a ukáže se nakonec mírnější, tím lépe.

V Německu je uzákoněná vysoká ochrana pracujících lidí, která je promítnutá i do pracovních smluv. Tedy možnost, aby firmy propouštěli ve velkém své zaměstnance doma, je omezená. Naproti tomu u nás je ochrana zaměstnanců výrazně nižší. Z toho plyne, že pokud budou muset německé firmy propouštět, bude to především u nás. Také naše firmy, které jsou subdodavateli německých firem, mohou přijít o mnohé zakázky, tuto výrobku si může Německo stahovat domů.

Jak tomu můžeme čelit? Krátkodobě nepříliš. V dlouhodobějším horizontu a ve střednědobém lze posílit zaměstnanost v zemědělství, případně lesnictví. Nahrává tomu i očekávané postupné, dlouhodobé zdražování potravin. Tady může pomoci stát, především přesunutím dotací zemědělcům skutečně na půdě hospodařících od těch, kteří pobírají dotace jen za to, že zemědělskou půdu jen vlastní, ale nic na ní nepěstují. A ani o louky se většinou nestarají zoraním či dosetím alespoň 1× za 5 let, což je u luk, pokud nejsou v zamokřených oblastech říčních niv, nutné.

V důsledku přesunu dotací by mělo dojít ke zvyšování zemědělské soběstačnosti, kde by se mělo zemědělství zaměřit opět na širší okruh pěstovaných druhů plodin i hospodářských zvířat. Na to by měl stát navázat zainvestováním do postupné obnovy konzervárenství v menších a středních firmách. Bude třeba postupně začít připravovat v menších krocích i vhodnou přidruženou výrobu na venkově, která umožní zaměstnanost v těch ročních obdobích, kdy

kvůli našim klimatickým podmínkám je práce v zemědělství méně. Náš venkov by měl opět ožít!

V lesnictví je třeba se co nejrychleji vyrovnat s vytěžením mrtvých smrkových monokultur a mělo by se přistoupit k masivnímu vysazování nových stromů. Pokud je opravdu málo sazenic, jak nám bylo tvrzeno, je třeba zadotovat a podpořit jejich urychlené dopěstování. Vysazovat by se měly opět především jehličnany s určitým procentem listnatých stromů. Tedy smrky, jedle, borovice. Proč opět jehličnany? Nelze je nahradit listnatými stromy, pokud chceme udržet naše tradiční klima. Mají velkou funkci ve zmiřňování podnebí a vyrovnanosti počasí v zimě a především v období brzkého jara, kdy ještě listnaté stromy nejsou olistěny a teplotní amplitudy, tedy rozdíly nočních, ranních a denních teplot, jsou obrovské.

Na lesnictví by mělo navazovat rozšíření zpracování dřeva, namísto vyvážení rozličných kmenů. Od pil, sušených dřeva, po postupné obnovování výroby pro stavebnictví, oživovaný papírenský průmysl, ale především je nutno podpořit nábytkářský průmysl, který u nás téměř zmizel a jen skomírá v malém.

Je třeba upozornit na ekologickou stránku. Je velký tlak na elektromobilitu. Ta je ovšem sama o sobě diskutabilní a její prosazování je postaveno spíše na ideologii, než na reálném základě. Pokud chceme snížit v ovzduší procento CO₂, dokážou to nejlépe mladé rostoucí stromy, které uhlík ve velké míře zabudovávají do své rostoucí dřevní hmoty. Tedy rychlé zalesňování našich nově vzniklých rozsáhlých holin by mělo být naším příspěvkem a odpovědí na ekologickou výzvu EU. Je pravda, že například při spalování dřeva se opět CO₂ uvolňuje do ovzduší. Proto je z ekologického hlediska nejlepší „uvěznit“ uhlík v takových výrobcích ze dřeva, které mají dlouhou životnost. A to je kromě využití ve stavebnictví především nábytek. Měli bychom se tedy z více důvodů vrátit k nábytkářskému průmyslu,

a to zpočátku podporou malých a středních firem, a věnovat pozornost, ale i podporu jejich následnému rozvoji. Pyramidy klád kolem lesních cest, tedy velké množství levného dřeva přímo po něčem takovém volají. Obávám se však, že naši politici a vláda má „jiné starosti“. Kdyby se místo vzájemného špinění konkurentů před volbami skutečně věnovali potřebám státu a lidí v něm žijícím, kde jsme už za těch 30 let mohli být?!

Nezaměstnanost jako taková má své nebezpečné důsledky. Ze statistik vyplývá, že nespokojenost ve společnosti, oprávněná, vede jednak k nepokojům, ale na druhé straně zvyšuje konzumaci alkoholu a drog a způsobuje vyšší kriminalitu. Včetně vyššího počtu týrání žen, mužů a seniorů v domácím prostředí a také útoků na děti včetně těch sexuálních.

Je proto mnoho důvodů začít v naší ekonomice s potřebnými změnami směrem dovnitř, když jsme to směrem ven – tedy k otevřené ekonomice už opravdu přehnali. Pravda ovšem je, že jsme k tomu byli do značné míry – a jsme bohužel ještě i dnes – tlačeni EU i globalistickým tlakem velkých nadnárodních firem mimo ni.

A co řádoví občané, kteří ani dnes nežijí nad poměry a pro které by se zdražování potravin mohlo stát velkým problémem? Kdo může a má tu možnost, vypěstujte si, co lze, na zahrádkách. Venkov má v tomto případě lepší možnosti. Třeba chov slepic je velmi jednoduchý, pokud je můžeme třeba nechat běhat volně v sadě a bezpečně je zavírat až na noc. Z velké části se o sebe postarají samy. Tady nikdo radit nemusí. Lidé si na venkově dodnes dobře pamatují co a jak...

A co poradit těm, kteří by skutečně spadli do těžké sociální situace? Nestydět se a obrátit se na sociální služby. Nanejvýš vás odmítnou, ale ani to by se nemělo stát.

Bohumila Jandourková
17. dubna 2020

Anděl z Moravy

Po II. světové válce se tisíce Čechoslováků ocitly v zoufalé situaci. Během bombardování tito lidé ztratili domovy, trpěli hladem a nemocemi.

Osmnáctiletá studentka odvezla a možná tím i zachránila po válce 45 dětí z Údolí smrti. Tak se tehdy říkalo místu, kde byly zničeny dvě vesnice, podobně jako v okolí. Vždyť právě tady, na severovýchodě Slovenska, proběhly na podzim 1944 těžké boje karpatsko-dukelské operace.

Většina obyvatel se zachránila včasnou evakuací, po návratu domů je čekal hrůzný pohled na trosky domovů a stovky těl mrtvých vojáků. Zejména pro děti to byl traumatický zážitek. Rodiny přišly o přístřeší, děti o možnost chodit do školy, některé zůstaly opuštěné a závislé na pomoci okolí.

Pomoc organizovaly československé úřady, Spojené národy pro pomoc a obnovu UNRRA, o děti vracějící se z koncentračních táborů se staral zkušený sociální pracovník Přemysl Pitter. Až 75 let po druhé světové válce se objevuje dosud nezdokumentovaný případ výjimečné poválečné solidarity – záchranu 43 dětí ze zničených východoslovenských vesnic v tzv. Údolí smrti. Pomoc zorganizovala osmnáctiletá studentka Květoslava Bartoňová, tehdy Axmanová. Její vyprávění natočili v roce 2016 redaktori Paměti národa, publikují ho až nyní podle přání výjimečné skromné paní Bartoňové.

Když osmnáctiletá Květa Axmanová přijela v létě 1946 se spolužačkou Věrou Kristovou z Učitelského ústavu a dvěma gymnazisty do zrušeného Údolí smrti, prožili otřes. Do obcí Nižná Pisaná a Vyšná Pisaná tehdy vezli z Olomouce sbírku šatstva a dalších potřebných věcí. Po návratu se Květa nemohla zbavit vzpomínek na výjevy zkázy napáchané válkou a nespokojila se s jednorázovou dobročinnou pomocí.

Zajistila pozvání a dopravu 45 dětí do Olomouce pod hlavičkou právě vzniklé olomoucké pobočky Československé společnosti. Jen díky osobnímu nasazení Květy Bartoňové měly děti ve věku od 6 do 14 let zajištěné jídlo, ubytování, lékařskou péči, zotavily se z válečných traumat a několik z nich na Olomoucku našlo i náhradní rodiny.

Nuzné a deprimující prostředí, z něhož děti vysvobodila, popsala Květa ve svém vyprávění pro Paměť národa: „Zbyla tam jediná zděná budova. Nižná Pisaná a Vyšná Pisaná byly srovnané

se zemí. Z těch vesnic nezůstalo nic. Když jsme jimi procházeli, museli jsme mít průvodce, který věděl, že z cesty nesmíme ustoupit ani o krok, protože tam byly náslapné miny,“ vyprávěla paní Bartoňová. Místní obyvatelé s vděkem přijali obléčení a provedli je obcemi v Údolí smrti. Název mu dali vojáci, kteří tam na podzim 1944 sváděli krvavé boje s jednotkami wehrmachtu.

Obyvatelé žili v provizorních staveních z kmenů a chvojí, ve kterých se v jediné místnosti tísnilo i několik rodin. „Vezměte si nás, vezměte si nás!“ - prosily nás děti, protože to byli sirotci. Oni už neměli nikoho, byli sami, říkala paní Květoslava. „Škola nebyla a všechno bylo zlikvidované, nezůstalo vůbec nic. Vzali jim i dobytek, hrozná bída a utrpení.“ Květa jako osmnáctiletá školačka neměla peníze, aby jim zajistila jídlo a ubytování. Děti hned odvézt nemohla, ale cestou do Olomouce vymyslela, jak by se jim dalo pomoci. Zasloužila se o jejich přesun na Hanou, kde válka zanechala výrazně menší stopy než v Údolí smrti.

Dochoval se rukou psaný seznam dětí

Děti, vybrané místními úřady, přijely díky Květoslavě Axmanové ze Svidníku do Olomouce na konci léta 1946. Byly v zuboženém stavu, podvyživené, některé z nich zavšivené a bosé: „Čekala jsem je na nádraží s lékařkou z Červeného kříže. Přivezly jsme je do tělocvičny Komenia (místní škola, pozn. red.), kde jsem pro ně měla připravené slamníky. Zůstaly tam jen pár dní,“ vzpomínala paní Květa. Všechny děti prošly lékařskou prohlídkou. Později vznikly i fotografie, které posílala donátorům s poděkováním, že právě tomuto dítěti zachránili život. Květa si vytvořila seznam obsahující jména dětí, jejich věk a váhu.

O jedenáct dívek se postaraly sestry Voršilký, které je ubytovaly v penzionátu. Kronika řeholnic, ve které bychom se mohli dočíst detaily, shořela. Řeholnice ji ukryly u jedné rodiny, ale po estébácké likvidaci klášterů během Akce K se rodina polekala a kroniku spálila. Dalších 32 dětí se ujaly rodiny, které odpověděly na výzvu Československé společnosti. „Občas jsem se na ně chodila do rodin podívat a informovat se, jak se adaptují, ale nic víc. Záleželo mi na tom, aby byly v pořádku. Aby se učily a měly z toho něco, když už jsem se do toho dala, vysvětlovala paní Bartoňová. Některé děti také pozvala na návštěvu k sobě domů, kde jim hrála na klavír.

Jak vyplývá ze zápisů ze schůzí Československé společnosti, mladá studentka na první desetiměsíční pobyt dětí získala celkem 125 510 korun. Protože i jí začal nový školní rok, neměla už na děti tolik času. Projekt ale neopustila. V dubnu 1947 se stala členkou řádného výboru Československé společnosti a na pomoci dětem z východního Slovenska se podílela i v následujících dvou letech.

„Udělela jsem to, protože jsem měla ráda děti a chtěla jsem jim pomoci. To byla moje jediná myšlenka: potřebují pomoc a já musím něco udělat. Byly to takové skromné děti, nenáročné, vděčné. Měly mě rády, protože věděly, že beze mě by tu asi nebyly. Ale nedala jsem jim svou adresu, ony neměly proč se o mě zajímat. Já jsem to prostě musela udělat a tím to pro mě skončilo,“ uzavřela Květa Bartoňová své vyprávění pro Paměť národa.

Zapomenutá akce česko-slovenské pomoci

Příkladná akce česko-slovenské poválečné pomoci zapadla nejen díky skromnosti Květoslavy Bartoňové, ale i kvůli změně režimu po únoru 1948. Aktivity Československé společnosti, ustavené 27. března 1946 v Praze (a v den narozenin prezidenta Beneše 28. května 1946 v Olomouci) nebyly komunistům po chuti. Příliš evokovaly duch masarykovské první republiky a v jejímž čele stály významné nekomunistické osobnosti.

V Olomouci to byl středoškolský profesor Adolf Kubis, představitel Národní jednoty pro východní Moravu, kterého pro jeho vlastenectví zatkl nacisté po vypuknutí války a věznili v Buchenwaldu a Dachau. Z veřejného života i Československé společnosti se stáhl hned po nástupu komunistů k moci. Naštěstí se ve Státním okresním archivu v Olomouci zachovaly zápisy ze schůzí, které vypovídají o této akci i o tom, že Květa Bartoňová byla jejím hnacím motorem.

V teniskách obcházel firmy a prosila o peníze na děti

Na Československou společnost se obrátila po návratu z východního Slovenska v létě 1946 na doporučení svého tatínka, kterému se svěřila s přáním pomoci zbídačelým dětem. Nejdříve jí vynadal, protože si uvědomoval náročnost takové akce, ale poslal ji za rodinným známým Adolfem Kubisem, sedmdesátiletým předsedou Československé společnosti v Olomouci.

Studentka Květa tak získala od Československé společnosti důležitou záštitu a písemné osvědčení: „Květoslava Axmanová pracuje po celé prázdniny v intencích této korporace a obstarává a vede obětavě krásnou akci o umístěných rusínských a slovenských dětí, které postrádají v poválečných poměrech a poruchách na východním Slovensku výchovy školní,“ píše se v osvědčení, které si Květa schovávala až do své smrti.

Právě tento úřední dobropis jí otevřel dveře u sponzorů. Květa potřebovala peníze na ošacení, ubytování a jídlo pro děti ze Slovenska a především – jako studentka učitelství – jim chtěla zařídit školní docházku. Aby děti mohly v Olomouci zůstat celý školní rok, musela Květa – jak si spočítala – získat 900 korun na jedno dítě měsíčně, tehdy, v roce 1947 průměrný plat dosahoval 3 120 Kčs.

15. května 2020

Pramen: Český rozhlas

Před 800 roky se na Moravě narodila sv. Zdislava z Lemberka

Letos v květnu 2020 uplyne 25 roků od jejího svatořečení.

Podle českého kalendáře slaví některé ženy a dívky toho jména své jmeniny už 29. ledna, církevní svátek sv. Zdislavy z Lemberka však připadá až na 30. květen. Svatá Zdislava z Lemberka se narodila kolem roku 1220 ve tvrzi/hradě Křižanově v dnešním moravském městečku Křižanov. Leží cca 8 km SV směrem od města Velké Meziříčí. Svatá Zdislava zemřela roku 1252 ve věku pouhých 32–33 let na hradě Lemberk. Blahoslavenou byla prohlášena ve Vatikánu dne 28. 8. 1907 papežem Piem X., svatořečena byla v Olomouci dne 21. 5. 1995 Svatým Otcem Janem Pavlem II. Od roku 2000 je sv. Zdislava hlavní patronkou Litoměřické diecéze, od roku 2002 patronkou Libereckého kraje.

Život sv. Zdislavy byl krátký a skončil brzy, už roku 1252. Jako by to tušila, prožívala všechno intensivně. Přitom mnoho povahových vlastností zdědila po svém otci, panu Přibyslavovi z Křižanova. Oba rodiče sv. Zdislavy byli značně zámožní, vzdělaní a velmi zbožní. Zdislava měla 4 mladší sourozence: 3 sestry a jednoho bratra. Své dětství a dívčí léta prožila ve vzorném rodinném prostředí, většinou na hradě Křižanově a snad také ve městě Brně.

Otec sv. Zdislavy byl jedním z důvěrníků českého krále Václava I. (panoval v letech 1230–1253). Roku 1238 byl králem jmenován do funkce královského kastelána na markrabském hradě Veveří, který leží cca 14 km SZ směrem od Brna. Později obdobnou funkci zastával na královském hradě v Brně. (Poznámka: Purkrabí, či kastelán byl tehdy správcem a současně strážcem hradu.) Brno bylo tehdy významným, hospodářsky rušným městem s rozsáhlými, bohatými koloniemi cizích kupců. Ti převáželi vzácné zboží na mezinárodní kupcecké cestě začínající v italských Benátkách a končící u Baltského moře.

Zdislavin otec pan Přibyslav z Křižanova byl významnou osobností své doby. S jeho jménem se setkáváme v dobových královských listinách velmi často především proto, že v Brně zastával důležité úřady přemyslovské hradní správy města Brna. Byl velmi nakloněn křesťanským klášterům a jejich zbožným, vzdělaným a pracovitým řeholníkům. Viděl v nich budoucnost národa a přemyslovského státu. Zvláště si oblíbil cisterciácký řád, který všemožně podporoval. Žďárský kronikář vydává svědectví o tom, že pan Přibyslav z Křižanova „byl navenek rytířem, ale ve svém nitru mnichem“. Pohřben byl v Minoritském kostele svatých Janů (sv. Jana Křtitele a sv. Jana Evangelisty) v Brně roku 1251.

Matkou sv. Zdislavy byla paní Sibyla. Do Českého království přišla jako mladá dvorní dáma ještě mladší princezny Kunhuty. Ta byla dcerou římsko-německého krále Filipa Švábského a nevěstou budoucího českého krále Václava I. Dívka Sibyla

pocházela ze Středozeří, z království Obojí Sicílie. V té době to byla jedna z kulturně nejvyspělejších zemí západní Evropy. Krásná mladá dívka jižního typu byla vzdělaná a upřímně zbožná. Zemřela dne 1. 1. 1262, pohřbena byla ve žďárském kostele, který založila. Žďárský klášter měla ve zvláštní oblibě, věnovala mu vzácně vypracovanou Bibli.

Svatá Zdislava se provdala velmi mladá. Bylo jí něco přes 15 roků, když si vzala za manžela pana Havla z Jablonného a Lemberka, českého velmože z rodu Markvarticů. Ten byl pánem jím nedávno zbudovaného hradu Lemberka v severních Čechách. Hrad byl postaven v nepropustných lesích blízko severní hranice Čech mezi Lužickými a Jizerskými horami. Pan Havel z Jablonného a Lemberka měl v erbu zlatého lva (lvici) v modrém poli. Hrad se proto původně jmenoval Löwenberg, což čeští obyvatelé zkomolili na Lemberk. Dávat všemu německé názvy znamenalo tehdy v Českém království „držet krok s dobou“. Je také pozoruhodné, že si čeští panovníci a přední šlechtici s oblibou brali za manželky německé princezny a šlechticny. Poněmčování Českého království toho času pokračovalo úspěšně a velmi rychle...

Zdislavin manžel byl ukázkovým typem statečného a čestného rytíře 13. století. Stejně jako pan Přibyslav z Křižanova byl také pan Havel z Jablonného a Lemberka důvěrníkem krále Václava I. Současně požíval důvěry církevních hodnostářů, zejména olomouckého biskupa Brunona ze Schaumburgu. V politickém dění tehdejší doby byl Zdislavin manžel pan Havel z Jablonného a Lemberka mužem zaslouženě válečné slávy. Když se totiž mladý králevic Přemysl (pozdější král Přemysl Otakar II.) roku 1248 vzbouřil proti svému panujícímu otci, stál pan Havel po boku svého krále a v zápase o královský trůn významně přispěl k Václavovu vítězství. To králi Václavu I. zabezpečilo pokračování vlády až do konce jeho života.

Málo známá je skutečnost, že v pořadí už 4. český král Václav I. měl přízvisko Jednooký. Ve svém mládí, když lovil vysokou zvěř, přišel o levé oko. Naprosto nesnášel zvonění zvonů. Jejich zvonění mu působilo nesnesitelné bolesti hlavy a záchvaty podobné epilepsii. Toto postižení se dnes nazývá idiosynkrazie. Velkou měrou se zasloužil o odražení vpádu Mongolů do střední Evropy roku 1241. Za panování Václava I. k nám přichází gotický způsob chápání a reflexe lidského života. Do obliby se dostaly středověké ideály rytířství a rytířské turnaje. Šířila se obliba dvorské poezie a zpěvů. Jeho doba bývá charakterizována vzestupem moci domácí šlechty, výstavbou a rozvojem měst a rozvojem obchodu a řemesel.

Pan Havel z Jablonného a Lemberka nebyl jenom drsným bojovníkem. Měl také vznešeného ducha křížáckých rytířů, zanícených pro křesťanskou víru. Ke své manželce Zdislavě projevoval nejen úctu a lásku, měl také plné pochopení pro její společenské aktivity. Bez jeho pomoci by paní

Zdislava jen stěží vykonala dílo své křesťanské dobročinnosti.

Manželům Zdislavě a Havlovi se narodily 4 děti: Havel, Markéta, Jaroslav a Zdislav. Nejstarší syn se stal důstojným nástupcem svého otce a zaujal přední místo ve společnosti českých velmožů. Podobně i další 2 synové dosáhli významného postavení v Českém království.

Svatá Zdislava byla zřejmě ráznou a energickou ženou. Její jméno je spojováno s dominikánskými kláštery v Turnově a v Jablonném v Podještědí. V Jablonném byl na její popud založen také špitál, do kterého, navzdory svému vysokému postavení ve společnosti, osobně docházela, aby pečovala o nemocné. Těto činnosti se věnovala s takou horlivostí a péčí, že jí to vyneslo pověst svěťice a ženy obdařené mocí dělat zázraky. Ač byla vznešenou paní, ráda a často navštěvovala chudé, v nichž očima víry viděla samého Ježíše Krista. Poutníci, nemocní a potřební lidé u ní vždy nalézali nejlaskavější přijetí. Podporovala je, jak mohla, přitom sama žila skromně. Pohřbena byla v kostele sv. Vavřince v Jablonném v Podještědí. Stavbu toho kostela založila, ale dokončení jeho stavby se nedožila. Dnes na místě původního kostela stojí basilika zasvěcená sv. Vavřinci a sv. Zdislavě, spravovaná řeholníky kláštera dominikánů v Jablonném v Podještědí.

Papež sv. Pavel VI. u příležitosti 750. výročí Zdislavina narození a křtu roku 1970 napsal: „Jako matka (čtyř dětí) byla vzorem manželské věrnosti a sloupem lásky a mravní kázně v rodině. Jako dcera církve byla zcela oddána katolické nauce a skutkům podle evangelia. Jako občanka byla dárkyní stále připravenou pomoci strádajícím. Boha milovala nade všechno a jemu jedinému sloužila na veřejnosti i doma.“

Svatost sv. Zdislavy se potvrzovala podivuhodnými skutky, které na její přímluvu konal Bůh. V Dalimilově kronice čteme: „Pět mrtvých s Boží pomocí vzkrýsila, mnoha slepým zrak vrátila, chromých a malomocných mnoho uzdravila a nad jinými ubohými veliké divy činila.“ (Dalimil 87, 5).

Doktoru Strakovi se dne 19. 9. 1989 v brněnské nemocnici zastavilo srdce, krevní tlak mu klesl na nulu, mozek vykazoval známky klinické smrti. Trvalo to tři hodiny a po celou tu dobu se manželka, jeho děti, vrchní sestra, farář a další přítomní intenzivně modlili k blahoslavené Zdislavě o zázrak. Byli vyslyšeni. Obnovila se motorická a smyslová činnost, všechny orgány začaly normálně fungovat. Toto lékařsky a vědecky nevysvětlitelné uzdravení bylo uznáno církví za zázrak a Zdislava z Lemberka se dočkala prohlášení za svatou.

Zesnulý provinciál dominikánů Otec Ambrož Maria Svatoš (* 1913, + 2007) zdokumentoval téměř stovku takových a podobných případů podivuhodného uzdravení.

Jiří Kachlík
3. května 2020

HLAS MORAVY – časopis moravských patriotů (občasník)

E-mail redakce: mzb@seznam.cz; Webové stránky: www.hlasmoravy.eu – zveřejňují příspěvky bez fotografií, bezprostředně, jak text obdrží.

Mutace určená k tisku je zpracována a vydána až se sejde potřebné penzum příspěvků, doplněná fotografiemi, zasílaná zájemcům formou odvolávky na jejich e-mail.

Pro omezený počet čtenářů je i fyzicky vytištěna a předána, nebo zaslána. Neprodejné. Dosahovanou úrovní je tato mutace vhodná k fyzické archivaci.

Fotografie k článkům nezabudovávejte do textu, zašlete samostatně, nejlépe tak, jak vyšly z fotoaparátu.

Článek, který názorově rozděluje příznivce emancipace Moravy, nebo by jinak škodil moravské věci, nezveřejníme.

Hlas Moravy chce přispět k posílení umělé potlačovaného moravanství, ale chce čtenáře také informovat, poučit, potěšit i pobavit, ať už historikami, úvahami, povídkami, či zajímavými dokumenty. Proto vždy zveřejňoval i texty, které se netýkají přímo Moravy, nebo jen okrajově.

Za názory, uvedené ve zveřejněných člancích, zodpovídají jejich autoři.